



619
1971



წიგნი
ზიგლიმთხვე

ღეგე

№ 10 ოქტომბერი 1971





ეროვნული
ბიბლიოთეკა



პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ეკოა

№ 10 419 ოქტომბერი, 1971 წ.

გამოცემის წელი 49-ე.

ყოველთვიური საზოგადოებრივ-
კულტიურული და სალიბერატორ-
სამხატვრო ჟურნალი

თაბარის სკოლა

საქართველოში არის ცხრა ახალდაბა, ექვსი ვარდისუბანი, ექვსი განთავსებული, ექვსი ავარი, ექვსი ვაშლოვანი, ხოლო ახალსოფელი? ოცდაათი სოფელს ჰქვია ეს სახელი. ითხო ახალსოფელი კველას აქვს — იმერეთსაც, გურიასაც, აჭარასაც, რაჭა-ლეჩხუმსაც, ზოგს, მაგალითად, კახეთს ორი ახალსოფელი აქვს — ერთი ალაზანზე და ერთი ცოცხლად.

ამჟამად ჩვენ კოლხეთის ახალსოფლის სტუმრები ვართ.

მე სოფლის ისტორია ოცდაათიანი წლებიდან იწყება. მაშინ აქ პირველად მოვიდნენ ახლის მშენებლები, ამოაშრეს ჭაობი, ამოშრიკვეს ეკალბარდები და მანამდე უნაყოფო მიწაზე სიცოცხლე დაამკვიდრეს.

გულეებმა ახლად ჩამოყალიბებულ კოლმურს ნეობას იმ ადამიანის სახელი უწოდეს, რომელმაც ხალხს თავისუფლება, ბედნიერება და ნათელი ცხოვრება მოუტანა.

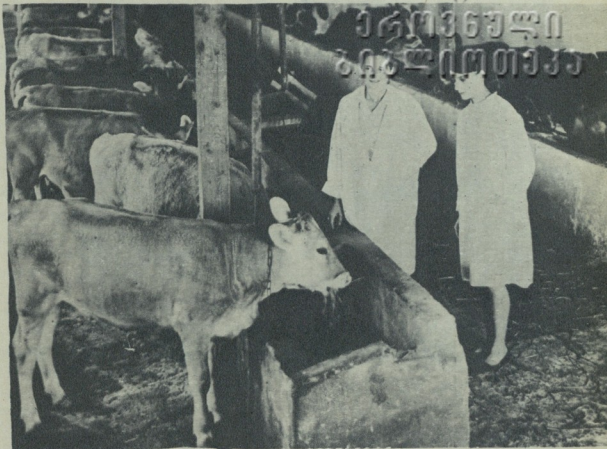
ზუგდიდის რაიონის ლენინის სახელობის კოლმურსოვმა ახლა მდიდარი და მოწინავეა. მისი ჩაის პლანტაციები 164 ჰექტარზეა გადაჭიმული, სიმინდის ნათესებს 855 ჰექტარი უჭირავს, ტუნჯოს — 80 ჰექტარი. ახალსოფლები მუდამ გადაჭარბებით ასრულებენ გეგმებს.

მარტო გასულ წელს ახალსოფლებმა სახელმწიფოს მიჰყიდნენ 1.080 ტონა ჩაის ფოთოლი; გეგმა კი 840 ტონას ითვალისწინებდა, 852 ტონა ჩაის ნაკლად სახელმწიფოს მიყიდა 482 ტონა ჩივი. ტუნჯოს ნაყოფი გეგმის ზევით დამზადდა 106 ტონა. ასევე გადაჭარბებით იქნა შესრულებული სხვა სამურსოვო პროდუქტების წარმოების გეგმებიც.

1



მეცხრა სუთსოფლის მარტოუბანი



2

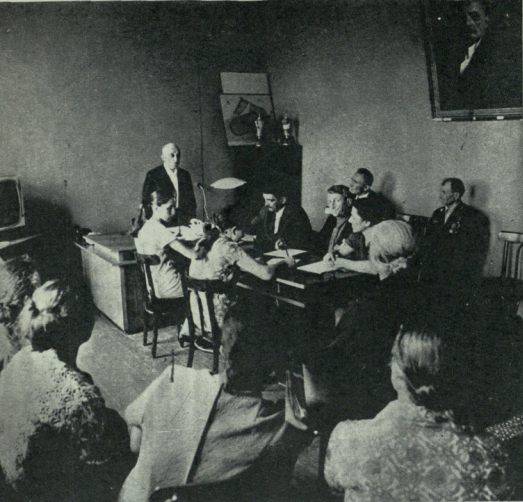


3

ახალსოფლებმა მთელი გულსუფრო, მთელი ენერჯია და შესაძლებლობა იქიყიენ არის მიმართული, რომ უზრუნველყონ სკკპ XXIV ყრილობის ისტორიული გადაწყვეტილებანი და წარმატებით შესასრულონ მეცხრე სუთსოფლის გეგმები.

ახალ სუთსოფელმა კოლმურსოვების წინაშე დიდი ამოცანები დგას. გასულ სუთსოფელში მათ გეგმის მიხედვით 34.780 ცენტნერი ჩაის ფოთოლი უნდა მოეყრიფათ, მეცხრე სუთსოფელში კი გეგმა 87.840 ცენტნერის მოყრეფას ითვალისწინებს; ტუნჯოს წარმოება, შესახამისად, 5.500 ცენტნერიდან 7.150 ცენტნერამდე გაიზადება, სიმინდის მარცვა-

სსრ კ. მარტოსის
სახ. სახ. რესპუბ.
ბიბლიოთეკა



4

ლისა — 11.120 ცენტერიდან 17.290 ცენტერამდე, ზორცის წარმოება 1.036 ცენტერიდან 8.300 ცენტერამდე, ჩაის წარმოება 7.860 ცენტერიდან 81.000 ცენტერამდე.

როგორ, რა გზით, რა ხერხებით და მეთოდებით აპირებენ ახალსოფლებში ამ დიდი ამოცანების გადაწყვეტას?

კოლმეურნეებმა გულდასმით განიხილეს თვითული საკითხი, ურადლებით აწონ-დაწონეს თავიანთი რესურსები და შესაძლებლობანი, ამის შემდეგ მათ მონდომებით დაიწვეს ღამურბოა ახალი ხუთწლიის მიჯნების დასაყარობად.

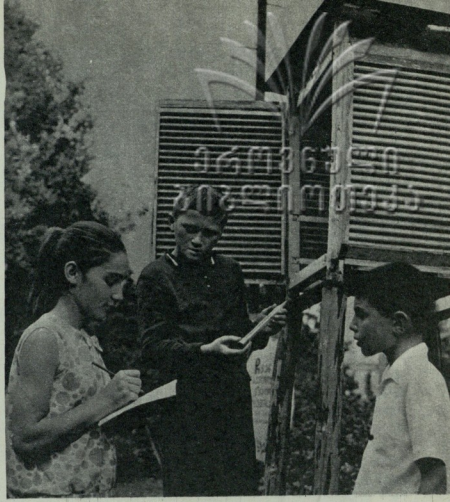
რამდენი შეუძლია ჰექტარს? თურქ მეტი შეძლება, ვიდრე ილიეოდა. აქ თავის როლს თამაშობს ნიადაგის სტრუქტურული შეგადგენლობის გაუმჯობესებაც, სასუქების შეტანაც, შორწყვეც.

ახალსოფელში განსაკუთრებით დიდი ურადლება ექცევა მოწინავეთა გამოცდილების ფართოდანერგვას. ვინ არ იცნობს სოციალისტური შრომის ორგანიზაციის თამარ უფუნიასს ამ სახელთანაა მეთაივ სოფელში სპეციალური კურსები გახსნა, რომელსაც „თამარის სკოლას“ ეძახიან. აი ამ სკოლის ერთ-ერთი წარჩინებული მოსწავლე ნათელა ღუბუღაძე (ფოტო გარეკანის მეორე გვერდზე). გამოცდილი ოსტატის დახმარებით მან მალე მიადგინა წარმატებას და შრომან 0,8 ჰექტარ ფართობზე გვიშთი გათვალისწინებული 2.400 კილოგრამ ჩაის ფოთლის ნაცვლად ს ტონა ნედლეული მოკრიფა.

ჩაის ფოთლის კრფვაში „საქართველო“ საიმედოდ დახმარებ მალა. ეს დალოცვლილ მანქანა 20-25 ადამიანს ცვლის, მაგრამ მანქანის წარმატებით მუშაობა დიდად არის დამოკიდებული ბუჩქების სათანადო გაფორმებაზე. მანქანისათვის ჩაის ბუჩქის ზედღაბრი სწორი უნდა იყოს. აწორი როგავამ (ფოტო გარეკანის მეორე გვერდზე) სახელი გაითქვა როგორც მარტვე მექანიზატორმა. ახალი ხუთწლიან სოფელს დაღვივებენე იგი გარაკცეხებული ინერჯით შრომობს და ყოველდღურ გვეგებს დიდი ხაღაძარბებით ასრულებს.

ახალსოფლის ანაკ უფროსი თამარ ჩაშორება. აი როგორი სიხინდე მოჰყავს ჰეტერ როგავას (ფოტო 1).

ახალსოფლის ფერმებში საინფორმაციო სისუფთავეა, მიუხედავად უზარუნველყოფილია მაღალხარისხიანი საკუთრი (ფოტო 2). სურათზე: ზრიაგაბი



5



6

დაარქან უფუნია (მარცხნივ) და მოხველილი ქეთო ჭურაღულია.

უედაგოკ ღუბა სართანია 29 წელია აიტატორად მუშაობს. მისი საუბრები მუდამ საინტერესო და ხალისიანია. აი, ახლაც იგი მინდვრად ეწევა კოლმეურნეებს (ფოტო 3).

ყოველი დღის სამომელო გვეგებს გულდასმით და დეტალურად განიხილავს კოლმეურნეობის განვითარება (ფოტო 4).

ახალსოფელი მოსწავლეები თავიანთ მეტეო-

როლოგურ ჩიხურში გულდასმით აკვირდებიან ჰავას. ყოველდღურად ამოწმებენ ტემპერატურას და ახდენენ დავირებებს ჩაის ბუჩქებზე და ციტრუსოვან-მცენარეებზე (ფოტო 5).

ახალსოფლის სამართლიანად უწოდებენ გმირთა ბუდეს. კოლმეურნეობას 52 სოციალისტური შრომის გმირი ჰყავს. აი ერთი მათგანი — ვლადიმერ მაკაბია (ფოტო 6) თავის შვილიშვილთან ერთად.

ლია გლიველი.

საქუნი? ჩვენსაში...

გლტკაცმა რომ ჩვენებური დარბაზი ააშენა, კერძო სამშენი დაუტოვა. დედაბიძი საუცხოოდ მოხატა. შუციცხლთან კაქლის ხის ტახალ დადგა, კიდევამოტივტივრული ჩიხვის და ირბის თავებით; შერე იქით-აქით სამფხვა ჭორკობი შემომუწვრავა, ისინივ კარგად გარანდული და ჩქურთმებრმოვლენული. ტახტი, თახჩა; მაღალი საქარცხული თავის ხელით დაამუშავა. ეს უტრძის მტევანით, ეს ნუშის ყვავილით, ეს კიდევ თოვლის ფოქილი... ყველაფერი ეს დანის წვერით ართვით გაყოლა წველის ხის გაკრიალბულ ზედაპირზე.

ტახტზე შინ მოქსოვილი, ყუფლის ქირხლის კრინამენტებითა და გვიმრის რტვებით დაჩითული თი-ლოფი გადაფარა. თახჩაზე ხის ნაირნაირი კაობები, სახინელი სინი, თიხის დოქები, მოსვადებული ყანწები ჩამწყრავა. თავთან ვერცხლის ქამარ-ხანჯალი ჩამოკიდა. ვარვო რიკულბიანი აივანი გააკეთა. მარანში დიდი ქვევრები ჩაყარა და ახლად დაწურული ბადავით აავსო. კოინდარი მოაშენა, ხეხილა ახარა და ეწო-უტრძის წწედის ღობე შემოკალდა. შვიგად შივი ბროწულბები ჩარგო. დიდი მოხარტებულ ხის ქოშარის აღმარა. აივანზე საშკაულბუნად დაკიდა ნაკვერცხლისფერი პილაშილი, უტრძის აკი-დო, ყვითელი ზაფრანის კრიალოსანი, ჩურჩხელბები. ნალიები სიმინდით, ბეღელი ბორბლით, ვოგრით, აკალოთა და ჩირით აავსო.

აი ახე ქმნიდა გლტკაცია თავის ირგვლივ ხილამაზეს, რომლის შეგრძნებისა და შეცნობის უნარის მას ქართულბმა დედა-ბუნებამ უბოძა...
...დღეს ხანდახან სევდა შევიპყრობს, როცა ჩვენებურ სოფლებში ჩაივლით და ვეღარსად შედეგად ვეღარც რიკულბიან აივანს, ვეღარც წწულღობსა და მოხარტებულ ხის ქოშარს. ახლა მათ მაგვიტრად მჭახედ შედგებილი რკინის მესტერბი; ახევრკინის მოკრინან ვეფებეროულა აივანებსა და თუნუკის ირბიანან წაწოლბა ბუტრბებს შეხვდებით. ო, ეს რკინის ტიშურბები და ღობურბები, როგორ არ უღდბა ქართული სოფლის პეიზაჟს! დარც მოწუ-

ქურთმებული ტახლა, საქარცხული და დედაბიძი ამუშევნის იტურბის. კარგად ვიცით, ბევრი რამ სასიკეთოდ შეიცივლა. ახალმა ყოფამ უღარცსად დახევეა, წინ წასწია ადამიანების ცხოვრების დღენ. ათასნაირი ინფორმაცია სულ სხვადასხვა არხებით აღწევს ყველდამ... მშ რა ხდებმა, მატერიალურბმა პროგრესბმა გლტკაცის გემოვნება, მისი გამჭრიახი ალილი ხომ არ გაუფასურბა? ხომ არ გაუფასუბა მისი სულის სიფთაზე?! როგორც იტყვიან, დღემბმა დაგვიფაროს... სამწუხაროდ, როგორც ჩანს, სოფლად ვიღაც საქმოსნებმა ხელში ჩაიგდეს მშენებლობისა და კეთილმოწყობის სადავეები. მათ გზა უნდა გადავუღობოთ. ჩვენმა სოფლებმა არ უნდა დაკარგოს თავისი განუმეორებელი მომხიბლობა.

რა თქმა უნდა, ძველ ტრადიციებს ახალ ასპექტში უნდა ადღენია.

საბედნიეროდ, ამაზე დროულად იზრუნეს. ძალიან შორიდან დაიწყო, რადგანაც ტრადიციები და წარსული ის უცდავების ფესვებია, რომლებიც ასარტლოებენ ჩვენს დღევანდელბამს...

გასოფო მშენიერი ქართული, მეგრული, რაჭული, სვანური, ბეჭსურული, გურული, ანგილოური ხეზე ჭრის ოსტატობა. ყველა შტო თავისთავადი, წარმატული... საქარცხულბები, ტახტები, ჭორკოვლები, კაობები, არაწი (ინგალოური დღინის ჭურჭელი), იესულა-მონასტრბის კარხისა თუ საკურთხეველის, ბატის ჩარჩოებისა თუ მუშეთა უღატატბის, ავეჯის ხეზე ცვეთილობის გადარჩენილი ფრამენტები. ყველაფერი ეს ჩვენი სიამაყეა და თავლის-ჩინი, ამიტომ გაფრთხილბადაც და მოვლაც უნდა.

ბარაკლა მათ, ვინც ეს საშუალოშელო საქმე ითავა და ჩვენს დედაქალაქში ავეჯის ფაბრიკის ბაზაზე, რომლებიც აღერ ძალიან უხეირო და მზარე ბარხისბის პროდუქციას უშვებდა, შექმნა ექსპერიმენტული ავეჯის საწარმო, რომელიც უკვე 1965 წლიდან არსებობს. ჭერ მოკრძალბული რაოდენობით, მაგრამ მალე მასობრივად დააშაველეს იგი საუფეთესო ხარისხის ქართულ ავეჯს, ხის სუვენიერბებს.



ავეჯის გამოყვანის ერთი კვირა.

მზატარმა ვახტანგ ჯაბაძამ (იგი საწარმოს დირექტორია) და მზატარმა ინჟინერბმა ბორის კობრაქაძემ თავის ირგვლივ შემოკრბის ხეზე კეთილობის ოსტატები, ნამდვილი ენთუზიასტები — ოთარ ბარბაქაძე, კარლო კახანაძე და სხვები. მათი ნამუშევარი გამოირჩევა უმაღლეს, მოქნილ ნახტობს, რომლებიც ხის ზედაპირზე პლასტიკურ სიუფტებზე ქმნიან, ნახაზი ზოგჯერ ხელშესახებში და მეტრობია, გვეყვარა დანერწი, ხან კი ფაქიზი, ღირიყული მანერითა და შთაგონებით ამოტივტივრულ. ოთარ ბარბაქაძე კმაყოფილია, რომ ამ საწარმობში შრომობს. ახლა მის ნახელავს სხვა ფასი აქვს. ავეჯი თუ ხის სუვენიერი დიდ ასპარეზეზე გადის, ამიტომ განსაკუთრებულ მონდომებში ჩაყრიტებებს თვითულ დეპტალს.

ვახტანგ ჯაბაძარის, როგორც მზატრის, შემოქმედლისა და ხელმძღვანელის გემოვნება და საქმის ყაბათიანად გაძღობის უნარი იგრძნობა ყველაფერში, რაც კი ამ საწარმობში შვადლებმა. აქ ნახელავს უკვე მაღალი შეფასება მისცეს პაროზის, ბაზელისა და სხვა გამოყვანებმა.

ინჟინერი ბორის კობრაქაძე აღერ კვივეში მუშაობდა. ოპი ახალი დამოატრებელი იყო. ახლად შენდებოდა კრწხატაკი. ჭერ არ მოუშუშებინათ ნატყვარი წახლის ხეებს, ის კი ავეჯის ფაბრიკაში მთავარი ინჟინრის მოვალეობას ასრულბდა. როგორ მუშაობდნენ! დამებებს ათევენდენ. შერე როგორ სტორდებოდაო მათნი ადამიანებს ავეჯი, შეტყის მასალა. ცხადია, იგი დღესაც სტორდებოთ, მაგრამ უფრო სრულყოფილი, პრაქტიკული და ღამაში კონსტრუქციის. ცხოვრება ხომ ისე წავიდა წინ... ბორისი ახლა მშობლიურ ქალაქში კიდევ უფრო მეტი გატაცული შრომობს. იგი მზატარ ვახტანგ



ქართული ავეჯი ქასტუმრობა.

კოსტანო სეპარი

№ 136940
2020010133

სოფლის შუაში ვეცხვრობო, კობტანი გვიძახიან. ჩვენსკენ მომავალ კაცს რომ ჰკითხო, საით ვაჭურვითო, — კობტანისაო; მამარბის ნახვად რომ უწურო, — კობტანი სოლონიონ სომარ დაგინახავითო; მავანი და მავანი სხვა ცფვარბოსო და, კობტანი უწანიო.

დასლონიონი, პატარი და კობტა სხელი ვიდევას. ასეთ ძველებურ სახლს, მიუღ სოფლებში, ჩვენს ვარდა ევლარ შეხედებო. ჯიანა რომ გაზობინებეს, მარტო კობტანებს ზღაპარზე, გვერინებათ ქალიშვილებით თავისი სიყოფიერება რცხვენია და ხალხი იმალეობთ.

სახლის წინ და უკან ბაღია ვეკვს. უკვალიობისას და შვილობისას შოგ შეხვას არაფერი ცნობს. ძირის სახავენიდ მოუყვანიდა და მოვლილი მოლი ბიბინებს; ხეები ისეთი კობტანი არიან, სადალქოქრომ გამოსულ ბიბებს ჰგვანან. ღიალიან ვერსიათ რომ მოინდომოთ, ჩვენს კარ-მიღამოს გულსადა ვერ ნახავთ შუხსა და ტიპურს. ან იმათ ვინ ვაპყვანებენ, რაცა ღობის ძირებშიც კი მამარბის უკვალები ჩამაწერავს.

შოი ვარდაც წესად არაა. დღისით კომპეტატივშია, დღლა-ნაღობის შოდაც გროშო ტრიალებს.

ერობლ ჩვენს კოშკარს ვიდაც კაცი მოივდა და:

- ოქაბის პატრონი!
- მე და ჩემი და თოდურ წიგნებით ხელში იაფანე ვაიცივდიო. დედაზეც გამოიხებ და საზარულადან. ვაჭაუბლის მშენებნი სახადო იყო, მამა ბაღში ნაწიგნებთან უფსულებდა, ისე ქველში ვაჭარდა და მოსულთან არ ვერ იცნო, ვასაბა:
- ვინ იმას?
- ოქაბის პატრონი, ვამომხედ, თუ შეიძლე ბა.

მამამ საქმეს თავი მინახე და კოშკართან მივიდა. — ლაშქ ვერ გამოთვინებდი? —

- სტუმარი ღვთისაა, მობრძანდი — უბასუხა მამამ.
- ჩაბინაწელი კაცი ვარ, ღვინო ამოვიტანე სულაღვ ვასაცვლილად. დამოხდა, აქ არავის ციფნოს, ვამოთვიენ და ორ ჩარქეა ღვინოს ჩამოჭრა.

ჩვენი სოფელი შობის ძირშია მიუყვლი. ვენახი მინდნულად კარგად ვერ ხარობს და არც უმენებენ. აზიბოტ ჰეობო სოფლებიდან ცხენის ურბით მარცველულზე ვაბასაცვლილად ამოიტანა ღვინო ჩვენიან ღვინო უწყალობად ითვლება.

— სად ვარსილა სტუმარი და მასბინძელი ვაჭრობდენ, მობრძანდი — უბასა მამამ.

— აბა, მშინ ცე კარს ვამიდე! — ვამარიათაინად ვაგარეხილი კაცი.

მამამ კოშკარი გაუღო და მედვინემ გროშო შე-მოაგრა ცხენის ურბით. ურბუმე ნედლი ბაღბას ეყარა და ზედ ღვინო სასებ ვეუბას კარს ცხენა. მედვინე ცხენს აღვირა წაჯიყო ხელი და სახლის წინ უსეს ხალხისათვის აბასაცვლილად მოიღესკენ გაუძღა. ჭერ დანაწული ცხენის დოღვეჭა და ხერის თაფლია იჭურობას, მერე რევისის ხალხიან ორბის დაფიბო. აზიბოტ მამამ მედვინეს უბასა:

- ურბით აგერ იქით, საშუშესთან მიავიენე. მედვინე შეჩრდა, აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედდა, მომეჩვენა თითქმის ჰაერის მიყნისაყუნას, მერე თავი გაქან-გაქანდა.
- არა, იქ არ მინდა, სახლის წინ მიჩრქვინა. მამა მიხვდა, მედვინეს ღვინოს მოპარვისა ტენილია.
- თქვაში წერადრისა გეწინია, ამ ოქაბშიც კი არა, აგერ ვაზნი, წყაროსთან არ დავტყო, ამ სოფელში შენს ღვინოს უბატრონილდ თითხ აჩავენ დაჯარბებს.

— არა, რა ძალა, სახლის წინ ვაგარებო.
— აქა? — თითოი ხახხასა მოლზე მინაწინა მამამ.

— მო, მანდა შენ ხაორჩანად იყავი, ურბით მშენებრად დაიტვდა და ცხენიცა.

შეიტყო, მამას ვული ტეკია, იმ კაცს რომ ვერ შეგინანა საგანებლო მოვლილი მოსა. ან იქნებ შეგინანა კიდევ, მაგარს არ დავინა მისი გაქურდავება. არ დავინა და არც მამა მოტირდა.

— რას ამბობ, კაცო, მანდ ურბით რა უნდა აგერ საშუშესთან მიავიენო...

მედვინეს ხმა აღარ ამოუღია, უხალისოდ მიავიენა ურბით იქ, სადაც მამამ უბასა, ცხენი გამოსინა და მოლზე მუშგა.

მამა საქარულდ მიტრიალდა, ბიდან იმ საღამოს მოიბოძებდა ბაღბას ამოიტანა და ცხენს წინ დაუყარა.

— რაზე წუხებოდი, თვითონ მოძოვოს, ვანა ნისკარტი გაუცვდება, — უბასა მედვინე.

— მოდი, ვავინოთ ერთბანოთი. შე ვაგლო მქვიან, შენა? — კითხვა მამას, თან ხელა გაქურდა.

— სოლონიონი.
— სოლო უფიღებარს — შინაურულად ვაუცი-სამარბებს.

მედვინე ურბის ხელნაღვ ჩამოჭრა, მამარბისაც შესვაუბა, შენე ჩამოქეყო. ჩიბინდ თოთონი ამოიღო, ვაჭრის ნახევში ვაგვირა და ვაგაბო. ცოტა მშავიანებით მამამაც ამოიღო ჩიბინდ სიგარტო. მედვინემ რომ დანახა, თავისი ვაგვეული ჩაჭრა, უბას ჩაგებო ჩაიღო და მამას უბასა:

— შეც მამას მოუწევს.
მამარბემ მაიწალ სიგარტი.

მერე ისდენად და ლაპარაკობდენ. დროდადრო აქეთ-იქით იუფრებოდა, კარ-მიღამოს ათავლიერებდა.

დღემაც ქათამი დაიჭირა და დამიძაბა, მოდი და-კალიო. ვაჭეკეყო.

თვლებმ წიგნებს თავი მინახე და დღვას ეცხა-რებოდა. მერე დღემაც მამასაც დღვას, ცოტახანს აქ მოდიო.

მოვიდა.

— კაცო, სუფრას კი ვაგაწუოს, ღვინო რომ არა ვაგვეს, სტუმარს რა დავაღვივებო. ბოლილი არ ვაგავანო მაღალაშო!

— კაცს დღვინ ვაქებს მობრძანდი, ჩვენ იქ ვაგავაზებო, რას იტყვი?

— აბა მავისიჯან ვიყოთო?

— არც ცე ივარგებეს, ვიო თუ ვანი არ აილის და...

— რა ვენა, მავინ, თიბიტაურს მოვიტანო.

— მო, აქ ვაჩიბოს! — უბასა მამამ და ისევ სტუმართან დაბრუნდა.

ისინი ურბის ხელნაღვ ერთბანოთის პირდაპირ ისდენად და დღვას მამასობდენ. ბანიდ ნედლ-ნელო ეცხენებოდა არე-მარეს. ამოციბილად ბუღბუღვინის სტენა იმსოდა. ცაზე საწინდელით იწინებოდენ ვარსკვლავები. მაღლ საზედ შოვარემაც ამოინახა. ნიავი არ იძვრებო, ხეები არ შრიალიდენ. ცხენი კი ისევ მადიანად ჰამად იწილდა.

— სოლონიონ, წამოვიყენე სტუმარი, საუბელი აიღვინე, — დაუბასა დღვამ.

— დღვინე.
ღვინოწყალობით სუფრაზე ვყვალდები იყო. არ იყო მხოლოდ ღვინო. სამაგიტროდ თიბიტაურით

სახეს ბოლოში აღდგენაში არ დავიწყებო. სულდის წინაშეაჭრი. მამა და ის კაცი ვინაინახელ ისდენად და სხადადენ.

შეიდადენ. მედვინე თანდათან უფრო ვათამადა. მამაველ დამარჩობდა, იცინებდა, ტრახახოდა, ასეთი და ისეთი კაცი ვარო.

სოფელს უკვე იტინა, დაწყება-დაშობებისა რომ აღიბეს, დღემაც ღვინოც ვაგაბო.

— არა, მე ღვინოც არ მინდა, — თუკა მედვინემ, — ნახალი მაქვს და ურბუმე დაიჭინებ.

— ურბუმე რა ვინდა, კაცი? — ვაგუჭერდა მამამ.

— ცე შე ვიცი, რა ვინდა.

— აგერ, ცულეო რაბოში მოვასვენებო, შე კაცი კაცი!

— არა, ვიგოსო შენ ვერ ასწავლი. სოლოქან, სად ურბენია და სად არა!

— ადგა, ვარტო ვაგვიდა, მონახა თავისი ნახალი, მოხუბრა, ურბუმე აბოხდა და ღვინოი საზედ აბოხდა.

— არ ვეწილებო, შე კაცი აღმინაო! — უბასა გულდაწყვეტილად მამარბებს.

— დღვალე შენს ორ ჩარქეა ღვინოს მიიღებ, მერე დაჭეტი და იქეილე შეუთავა. სხვა რა ვინდა, რა ვაწუხებ, არ ვიცი!

მამარბემა ბეგრ მოიშინა იცის, მაგარს ახლა პირდაპირ სულეო წავიდა. ევლარ მოიხდა და ურბენთან მიიქა:

— ჩამოდი ძირს! — უბრძანა სტუმარს.

— სოლო, მიდი, მიდი, შენ თვითონ დაიძირე წესიერად, — ნახლებად ვაგაბოსა.

— ჩამოდი-მეთქი ძირს! — კანკალმა აიტანა მამარბე.

მედვინე მიხვდა, მასბინძელი აღარ ხუბრებოდა და წამოაღო.

— რა იყო, კაცი? — ახლავ ჩამოდი დაბალს ჩამოსილდა.

— შუბას ცხენი...

— თუბი, კაცი? — შუბას-მეთქი.

მამარბე ასე ვაჭაურებელი ჭერ არ მინახა.

— სოლონიონ, რას სნადი, კაცო, სოფლები რას იტყვიან? — უბასა შეუხუხუღმა მიდარბებდა.

— შენ შენს საქმეს მიხედდი! — შეუბღვრა მამარბე.

მედვინემ ცხენი შეაბა. მამარბემა კოშკარი გაუღო და უბასა:

— ეგრე ეწოს ვარტო ც ვაათე ღამეს. მგლები აქ არც წენ უეჭებენ და არც შენს ცხენს. ღვინოს კი იქაც უთარაულებ.

— ურბით რომ ვარბინდო, მამამ კოშკარი ჩაქეცა და ვამობრუნდა.

მედვინეს ხმა არ ამოუღია, მოვიარინა ღამეში უხილ ვაუღვალე ურბეს წინ.

შე ვეგინა ის კაცი საზედ ახლო-მახლო ვზის პირას მიავიენდა ურბეს და კასარზე ვაღაწყოლილი ვაათედა ღამეს ბოლით კი შემიწვდილდა კოფოზე და რიბინის ღვინო დაწევიდა ძახილს:

— აბა, ღვინო კარგე ღვინო, ვაცვალაზე!

მაგან ღვლით ის კაცი არც თვლიო უნახავს ვინებეს და არც ხმა ვაგურიანო მისი. ეს ახლავა შეიძლება სოფლებში ვერც ვაგვიყო, მაგარს მამარბე უვლას უაზობდა: ასეთი და ასეთი კაცი შენ-სტუმარს და ასე ვავისტყობო.

ინტერვიუ

ნარკვევლი



ბერიპაცი

წომიერად გარუქული სახე. წყორი ნაცოები. თვითი თმა-წვერულაში. ხელები დაკურვილი. მოძრაობა დინჯი. ვაიკინებ ბავშვის ჩაფიქრება ღმერთის. მოთარება მართალი, ხაფარაი პარადაირი. მეტაკვეთება ძარბაფიანი. მოღმენა ღმერთკაცური. სცედა უსტატოვ და იგავმოუწოდებელი.

ასეთია კარგიველი ბერიპაცი. ასეთია შიხა ძიაც. იმ დღეს შიხა ძიას თხოვისიდან შვილოვებელი — მანანა და ვახტანგი ჩამოსვლიდან თავთვინითი იჯახებით და მეზობლებსთვის დაუბანაინიანი, გაჟმოდებელი. დედაქმნა მოსაკითხი ვაჟმ-ჯადებინე და წაუღი. მართალია, რაც უნაღლები შეუძლავ სოფლად ვარჩიე ცხოვრება, ისინი დაკარგულ ადამიანად შევლიან, მაგრამ მაინც არ მიწყვეტენ.

წუწუში მშინ შვედურ, როცა ვახურბული კინკლაობა მქონდათ.

მანანს ზეგაწე წასასვლელად ფულს აუღლდა. ხოლად და პაპას დას უსაუბრებდა, ძროხა რაღმე ქაქმდე არ გაპყიდეთო. ვახტანგიმ და შეუტია — შარშნდელი უფრისი ფულთი ჭუბა იყავი, ძროხის ფული ახლა ჩემიაო. მანანა ძიას ცხვირწინ თითი გაუქან-გამოქანა, ბენსის ფულბე ვინდა იქიბავსო. ვახტანგის ცოლმა მულის ვახაზინად წაუღმარაჟა — ვახტანგს წურავინ რე ეტოლებო, ფუძის შვილი ეგ არის და უწე-ლაფერი მავისიაო. ვინ მოვახსენაო, პირში ცეცა მანანა. მანანს მჭირი კი მობისანე მეუღლის როლს თამაშობდა და ცოლს წარბარაჟ კბილებს უტარებდა — მე რომ ვიბარებო, ენა უნდა ჩაივლო უსცხლად და კირბტი აღარ დასძარაო. მაგრამ მანანა აიწურვიაღ არ ავლებდა ქმრის თვალბის ბრიალს და პაპას უტატანებდა — ამ კვირასვე წაივება ვაჟიო.

— ერთი მეწველი ძროხადა გდია და ეცეც რო გავუღებ, რაღმე დავგარჩინის ორ-ორი ბებერი... — დიწუო შიხა ძიას.

— ბარცე სათივერ ადი და ქვეყანას გაავებინე! — დაუსისინა მანანამ.

— რა ვინდათ, შვილოვო, რას მედავებინე?! — ჭერ ჩემი შესანახებო ხართ და ეცეც მიწვრებით, მართალი რი დავებრდე (78 წლისაა) და დალდალანი გიოსავითი ჩაწვეე, მაშინ რაღას მოაშო?..

— ე... ე... — დაღირჯა ვახტანგი, — შენ იხევაუბი შეწებურად!

შეუღლენ ვახტანგს შიხაბა — პაპას ისე წუ ეღმარაქებო; მანანამ რაღას უტყობა — შენი

დაცვა არ სჭირდებაო. სიძმე მაგიდან მუშტი დამაკრა, მე წუნად რა ვიკეთო.

ბოლოს ყველაფერი იმით დამთავრა, რომ წამანის ისტერია დამებრია და ხელჩანაწამა წამლებს დაუწვეე ძებნა.

— რა იყო, რა მოვივია, დაწვენარი გენაცვალე! — უცხად მოვლია სიძე.

ვახტანგმა ცოლს მკლავზე უტყობა, ეს ყველაფერი შენი ბრალიაო.

ეცა ძალი ქმარს შევედრა — ხო სიძევ, შენი დაპარაკი ჭკუწო არ მოსდით, ადი, ცოტა ხანს ვაგვიცოდი, იტი დაწვეო.

— მე რას ვბოლით, კაცო, — საცოდავად ჩაიბღღინა შიხა ძიამ, წაიღო სახეზეა სკამი და ერის ბოლოში, შიშაღის ძირას მოიბოზა.

სახეზედან ვაქციერი ვაძივებულ ძიას და გული მიავლებდა.

ბავაშეთილი

არც ახლა ვარ ჭუტის კოლეფი, მაგრამ მაშინ, როცა ჭუტელენტობა მეღარსა და ბინას ვებებდი, ძალზე სუფელი ვიყავი: დარბილულ სახლებს წედავარ არ ვუწერებდი, აღმავა თივინავ ვერა ბებუნი და მღმერის როგორად აიყვანენ-მეუქი, ვეძირობდი და საცა ვაღმეფე კერბი სახლებს დავეინახავდი, მეც აქით ვაღმეფობდი.

ერთი ზღირჩევიან ცაცებებში ჩაწადარი აფურის ორსართულიანი შენობა ამოვიჩინე. დღეში საწვრ მანეც მივდივდი, მაგრამ ამაღ: ძახლზე არავინ ვაღმეფობდა, რკინის მაღალი კურავირი კი ყურდ იყო დაკრბილი და მუდამ ხელცარიელი ვბრუნდებოდი.

ერთ კვირადღეს, ავგისტოს ბოლოს, ჩვეულები-სამებრს როცა ვეწრდებ ჩაუვარე, შევინებე, ქიწკიანი მრლიაო დარჩენიდათ. აღარ დავაყვინე და შევედი.

სახლი ორსართულიანი კი არა, სამიანი აღმორინდა. (პირველი სართული ნახევრად სარდფი იყო). ფსაღი, ქუჩიდან რომ არ ჩანდა, ახლა დევიანე: იგი შემგული იყო მარმარილოს მრგვალი სვეტითი, კამაროვანი თაღებით და მიუღ სივრცეზე გაქიშული მაღალი პარაპეტოი. სახლს ბაღის მხრით აღ მქუღმედ ერტყა მარმარილოს კიბებებია და აღმუშინის მოაქრითი შემგული დახურულთაღარაინი ვერადღა, სადაც ორსაი კაცისთვის თათიფულად გაიშვებოდა სუფრა.

უწონად შეურძლებელი იყო ოთახების უმეტედი მომღ დაივლია.



გარკათან ორი „ქოლავი“ იღვარეო დასუფრებ დაცემული და ჭაქმანტობა მჭირე მჭირე ახალა ახალი.

ირგვლოე ყველაფერს ხელგაშლილობის ბებედი აქდა.

უწოდებდ ახლადნახულმა და ვანცდობმა უმიწურო შიხას და მოკრბულის გრძობს აღმობრა, მაგრამ, ეს კია, ვამაცოც ამ სმდლობის ბატონის საქმიანობას.

ორმოციოდ წლის პირბულად ბიას ცაცების ქვეშ მოცეცა და ბტობითი დასვრული ფიტრებს კიბეკავსავითი დაკლავლად ღურსმენებს აჩრბდა. აღმუშინის წაჩისთვის უცვე მოვბა თავი და ახლა უწვრების კოლეფი აქურბებდა.

უწვეკრდი გავიქვლილი და ვერ გამეგო ამ სიმაღლის მღმობლის რაში ესპირობებდა ეს ენეგინი ფურბები, როცა მალწაშია კილო ღურსინი ორმოცი კიბეა დიდდა.

ჩემი სატყობობის მიწუნი რომ მოვახსენე, მასუხი უცებ როდი მომცა. ჭრს ვამოქიბა ვინა ვარ, საღურბი ვარ, ვისი დღემბანაშვილი ვარ, საღ და რაზე ვწავლობ, რამდენი წლისა ვარ და ა. შ.

როცა ყველა სასურველი კითხვებე მასუხი გამაქმინა (თვითონ თავი არ აუღია), მერდა მაუწყა—

მოახებე მაქვს, მაგრამ არ ვაქირავებო.

მაშ ქაქმდე რაღას მატარებარა-მეუქი. ვავგელის-დი და საქამდე ვამწრევეად მივახადე:

— რას გამოჩრბებთ ცარიელ ოთახებ... ფული მაინც არ გინდათ?

— რამდენი უნდა გდამახილო რი? — არც ახლა აიღო თავი.

მინდობა მასზე შთაბეჭდილება მომბედინა და ერთობიად მტე დაუწასახლებე.

— ოცდაათა... რბოცი!

— ორმოცი მანეთს მე ბუთი წუწუში ვაკეთებ... ბუთი წუწუში არ მქირდება, ვაგე?

რად მეუბნობო? ვამოფრბული პირში ჩაღვა-მოვლობელი.

მას შემდეგ ბეღმა ბეჭვარე მარდამა ბინების ძებნა, მაგრამ მღიღრულ კარბიდანის სათოფედ აღარ ვაგვარებოვარ.

ტაპი

კომბუნესმა გენარკურლებების ცაცემა მოთავაჯ და ტყუიბი მოითოვია.

მარკინე თარკინები ჩურჩულბდნენ, უსტყრუ-ლი პარას ვალოებით იღვდნენ.

ორმა მხედარმა შემოიყვანა პირველი ტაპი. დარკინამა ტაპის უსწას, რომ რომაილთა მეწინავე რაშბის წინაღმდეგობის ვაწევისათვის თვის მოყვება მიესაქა.

— რას იხოვო სიკვდილის წინ?

ტაპი ფებებში ჩაუვარდა კომბუნეს; დიდდალ ოქრო-ვერბლსა და ქლიშვლის იძლიერდა, ოლოდ სიციხულეს ეტყუებინა.

კომბუნესმა ხელი აიჭია. ტაპი ქვეითი ჩაათრის და თავი მოჰკვეთეს.

— შემდეგი? შემოარავის ცხვიროგვრბილი, დაშვებულწარბებიანი სოფდვარა. მასაც ვაგმარტებს ყველაფერი და შეეყოხნენ:



აქილი და გუიკოსი

მანიალუ სათავეში ედგა სამედიცინო ინსტიტუტის მომღვწელთა გუნდი და ვოკალურ ჯგუფებს.

1988 წელს კონსერვატორიაში შემავლელთა მოსამზადებელ კურსებში რომ ჩაშოკებულა, მუსიკალური სტენისა და ვოკალური მანიალუების მიხედვით ამ კურსებზე ოთარი ჩაქცეს, მაგრამ იქ ცოტა ხანს მოუღდა შეგადინება: სულ მალე მან ინსტიტუტად დაამთავრა და თავის სავე რაიონში გაგზავნა ქვეყნის თანამდებობაზე. დაიწყო დიდი სამაშულო იმი, ოთარიმ ფრონტს მიაშურა. შრავალ დამრჩედი ჯარისკაცსა და ოფიცერს შეუნარჩუნა მან სიცოცხლე. აქაც არ იფიქრებდა მუსიკას — ხელმძღვანელობდა სამხედრო ნაწილების მომღვრატოთა გუნდებსა და ვოკალურ ჯგუფებს. ახლა სიმღერაც შრისხანდ იარაღი იყო, რომელიც შთააგონებდა ჩვენს მამაც მეორებს.

ომის შემდეგ ოთარს თბილისში უხდებდა მუშაობა, ხოლო 1948 წლიდან გადადგა გვიგუკოსის რაიონში; ისევ დაუტოვებელი ზრუნვა ხალხთა განმრთობლისათვის, და ისევ მუსიკა, ოთარიმ მერწინალობის ადამიანებს და იმისათვისაც პოეზიის დღის, რომ სოფ. ბანის კლუბთან მომღვრატოთა გუნდი ჩამოაყალიბოს. ამ გუნდმა ქების სივლეები მიიღო ხარაიონო. ზონაღუდარ რესპუბლიკურ დათავიერებებზე.

ნე შეეცოხებოთ ოთარს რომელი საქმე უფრო უყვარს — მედიცინა თუ მუსიკა. ირავებს მან მიეცო სიცოცხლე შესწირა, ორგანვე მან თავი იახებდა. ირავი სფეროში ცდილობდა ეოქვა თავისი სიტყვა და უქცა ეიდეც. 1953 წელს მან საგუნდო-სადირიგორო კურსებზეც დაამთავრა, მომღვრატო წლების მანიალუ მრავალი მელოდორი სიმღერის შეთხზა და ხალხურ მუსიკას ახალი მანვენი შემატა.

არ შეიძლება ვთქვათ არ გამოიწვიოს ამ კაცის ენერგია და სულის ძალამ: გადატვირთული საქმი-

მო საქმეებით, რავარ კოვდილეს იგი მიეწევირს, რომ ერთსა და იმევე ჟანრებში უსრულმდელად სტეგიეტიკოსის რაიონის სოფ. ვაქცილების საკომლერსო მომღვრატოთა ნაწილში და იმხანა რაიონის სოფ. მუხტაროს ქელმღვრატოზე გუნდზე.

ბანის კლუბი კულტურის სახლად რომ გადაკეთდა, ოთარს დავალოა გუნდისა და ვოკალური ჯგუფების ხელმძღვანელობა; მანვე ჩამოაყალიბა „შვიდეკაცა“, რომელმაც კარგი შეფასება მიიღო 1969 წელს რესპუბლიკური ვოკალური ჯგუფების კონკურსზე. მისივე თაოსნობით დარსდა ვოკალური კაპარტიტი.

ოთარი ავტორია რამდენიმე ათეული სიმღერისა, რომლებიც განხილული და მოწინავეულია ხალხური შემოქმედების რესპუბლიკური სახლის მუსიკალური სექციის მიერ. ხალხური ანსამბლები შხირად ანსრულდენ მის სიმღერებს: „მერცხალი“, „გაზფხული“, „ჩემი ქვეყანავ“, „ზუბოკა“, „ბუბუბული“, „სიმღერა პარატისა“, „ვარდის ბუჩქი“, „გუგუდური თბილისის“, „გული ტალღებზე გვიტებს“, „სულის ვეკვილო“, „გაფუდვილი სუყვარული“ და სხვ.

ხალხური შემოქმედების რესპუბლიკურმა სახლმა 1964 წელს ცალკე გამოსცა მისი ორი სიმღერა — „მერცხალი“ და „გახსოვს მერი“. რუსთაველის დღეებში დავაშრებოთ თვითმოქმედმა კომპოზიტორმა შეთხზა სიმღერა „თამარს ვაქციბედი მეტესა“; აღსანიშნავია მისი მოლოდროიდული სიმღერები: „ქუმონავტები“ და „პარატა ჩვენი გულია“ (ტექსტი ალ. ბეგუშვილისა).

ღვაწულობის ექიმ-კომპოზიტორსა და ლოტარს დადაბედიან 80 წელი შეურსრულდა. მეგულტორო მან ეს თარიღი და ვუსტრავოთ ახალი წარბატემანი ჩვენი ხალხის საყვიდღელოდ.

ლალო ბეგუშვილი

ვოკალური კვარტეტი ო. დიხამინის ხელმძღვანელობით. წევრები: თ. ბუგუშვილი, ზ. პატარია, ზ. ტლახაძე და მ. პატარია.

ოთარ დიხამინია — სამედიცინო დარგის მუშაკია, ექიმ-ფსიქატრი. ოთარს აქვს მეორე გატაცებაც — ეს არის მუსიკა.

სიმღერის, საერთოდ მუსიკის სიყვარული მან შთაუნერგა დედამ, ეკატერინე იოსელიანმა; დედა კარგად მღეროდა და ვიტარაზეც უყარებდა.

ოთარ დიხამინია დაიბადა 1911 წელს, ქ. ქუთაისში; შობილდამ მალე სასტრუბლად სოფ. ბანისაში (ახემალ ვევიკოსის რაიონი) გადავიდნენ. ოთარი ქერ იქვე, ბანისში სწავლობდა, შემდეგ სო. სუბის ქართული საშუალო სკოლა დაამთავრა. ამ სკოლაში ოთარმა ჩამოაყალიბა მომღვრატოთა გუნდი, რომელსაც წლებში მანიალუ ხელმძღვანელობდა და რეპტარობას უწყებდა.

1938 წელს ოთარ დიხამინი წარმატებით დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო ინსტიტუტი. ინსტიტუტში სწავლის პერიოდში იგი თავის მეორე გატაცებას აახლოვებდა იფიქრებდა. სამი წლის

- რას იხოვ, სიკვდილის წინ?
- ტყვე მინავე განერობო და ატარა: თავისი ხელმწიფის ყველა საიდუმლოს ვასოქამადა, ოლონდ არ მოკლათ.
- პომპეუსმა ანიშნა და, მასაც მოაგრეს თავი.
- შენდეგი!
- შემოიყვანეს თაფლისფეროთლებიანი გოლიათი. კბაძემა არხინდა მოისინა ვანაჩერი.
- რას იხოვ სიკვდილის წინ?
- ტყვეს ხმა არ ამოულია.



- პომპეუსმა წარბები შეიჭმუნდა.
- რას იხოვ სიკვდილის წინ? — გაუგეოროს.
- ხმალი მომიცე, რომ შეგებარძოლი — შვიდდად მიმართა ტყვემ პომპეუსს.
- თარიბანმა გადააარგმნა. ირავლევი გაქცივების შეძახილები გაისმა.
- ეს ბარბაროსი რომელად უნდა დაბადებულყოი — ბრძანა პომპეუსმა და ჩადგურდა.
- გამოთხოვლებიბია მიეცი თცენი, მავსელო და შედი დღის საჯალიო. რა ენრა?
- იბერი.
- პომპეუსმა ყველანი დაიხოვდა და მენბტიანე ამბობინა.
- რა ხალხნი არიან იბერიენნი?
- ცხოვრობენ კავკასიონის აქეთა მხარეს. სვანე უწყლო ღვიწოთა და საუღავეც ასობენ იმდენ ხარს, რამდენი მტერიც ჰყავს მოსულეთი მივიკვლებულს. შორსმელი და მეომარი ხალხია!
- შორია იქამდე?
- ჯარისთვის ორი კვირის სავალი იქნება.
- პომპეუსმა მენბტიანეც დაიხოვდა და მოსვენება იენბა. ღამე ძილ-ღვიძილი გაატარა. დილით კი ღამაშრის შეერა ბრძანა.

პლემარ მიძეძე

ს ი მ ღ ვ რ ა

- რა საამო ხმებია, რა ღამაში ცა არი,
- შორით ისმის ძახილი ლეგენდარულ უპარის...
- ირავლევი ღურტი მთებია,
- ჩემი ცქერიოთი თბიანია.
- რა საამო ხმებია,
- რა ღამაში ცა არი!
- გულში აღარ მშენიანებებს ხედი უღვთოდ დღენალო,
- შთაღებს უბელს მინარტეს შვე-სიცოცხლოს!
- წერლი!
- ირავლევი ღურტი მთებია,
- ჩემი ცქერიოთი თბიანია.
- რა საამო ხმებია,
- რა ღამაში ცა არი..

ლეონიძე

ბარძეგული

ორი უქანსენელი აღწერის შუა პერიოდში მრავალშრიანი სასურველი ცვლილებები იწვევს რესპუბლიკაში მცხოვრებ ცალკეულ ერთეულებში რიცხოვნობაში, რამაც შესცვალა საქართველოს მოსახლეობის ერთეული შედგენილობის პროპორცია თვალსაზრისით, უპირატესს თვლიდა, უნდა აღინიშნოს, რომ 1970 წ. აღწერის შედეგად ქართველი მოსახლეობის რიცხოვნობამ გადაჭარბა 3 მილიონ სულს და შეადგინა 3.131 ათასი კაცი, 1959 წ. 2.601 ათასის საბირთვობად. ამგვარად 11 წლის მანძილზე ქართველი მოსახლეობა გაიზარდა ნახევარ მილიონზე მეტით, კერძოდ 530 ათასი კაცი. ამავდროს, ქართველი მოსახლეობის მატების ტემპი 1959-1970 წწ. უფრო მაღალი იყო, ვიდრე საქართველოს მთელი მოსახლეობისა და შეადგინა 20,4 პროცენტო. ამის შედეგად საქართველოს მთელს მოსახლეობაში ქართველების წილი გაიზარდა 1959 წლის 64,3 პროცენტებიდან 1970 წლის 66,8 პროცენტამდე.

ჩვეს რესპუბლიკაში ყველაზე მაღალი მატემატიკურად აზრებულნი არიან, რომელია რაოდენობა 1959 წ. 154 ათას კაციდან 1970 წლისათვის გაიზარდა 218 ათას კაცამდე, ანუ 41 პროცენტით. როგორც ქართველებთან, ასევე მთელს მოსახლეობასთან შედარებით უფრო მაღალ მატემატიკურად აზრებულნი, რომლებმაც 1959-1970 წწ. იმატეს 25,4 პროცენტით და 1970 წ. შეადგინეს 79 ათასი კაცი. სომეხი მოსახლეობის რიცხოვნობა 1959 წლის 443 ათას კაციდან 1970 წელს გაიზარდა 452 ათას კაცამდე, ანუ 9 ათასი კაცი, ე. ი. მოხლოებით 2 პროცენტით. რუსი მოსახლეობის რიცხოვნობა 1970 წ. აღწერილ შედგენიდან 397 ათასი კაცი, 1959 წ. 408 ათასი კაცის საფუძველზე. ანალოგიურად ვითარება უტორობდა შორის, რომელია რიცხოვნობა 1970 წელს უტოროდა 52 ათას კაცი.

ოფიციალური ცნობებით, ბოლო 11 წლის მანძილზე საქართველოში მოსახლეობის ბუნებრივმა ზრდამ შეადგინა 734 ათასი კაცი, ხოლო მთელი მოსახლეობის საერთო მატემატიკურად, როგორც თვითა, — 642 ათასი კაცი, ამგვარად, 1959-1970 წლებში ბუნებრივი საქართველოში გვიწინა მერჯავის უფრო უკეთესი სალდი და სხვა რესპუბლიკებთან შედარებულს საქართველოდან გასული რაოდენობამ გადაჭარბა 92 ათასი კაცი; ამან უშუალოდ 1970 წ. აღწერის შედეგებში იმ მხრივაც იჩინა თავი, რომ 1959 წ. შედარებით გაიზარდა ქართველების წილი საქართველოს სსრ მთელს მოსახლეობაში.

* დასაბუთ. იხ. „დროშა“, № 8.

ში, მაშინ როდესაც ქართველი მოსახლეობის ბუნებრივი მატების დონე უფრო დაბალი იყო სამუხალო რესპუბლიკურ დონეზე.

ამვე ცალკე გაიზარდა საქართველოს სსრ ფარგლებში წარმოადგინა სხვა რესპუბლიკებში მცხოვრები ქართველები რაოდენობაც და 1959 წ. 91 ათასი კაცი საბირთვობად 1970 წ. აღწერილ შედეგად 114 ათასი კაცი, ანუ იმატა 25,3 პროცენტით. ეს უფრო მაღალი მატემატიკურად, რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მცხოვრებ ქართველ მოსახლეობის მატემატიკურად, რაც არ შეიძლება აიხსნას რესპუბლიკის ფარგლებს გარეშე ქართველებს უფრო მაღალი ბუნებრივი მატებით. განსაკუთრებით წინა პერიოდებისაგან დღეს საქართველოს რესპუბლიკიდან სხვა რესპუბლიკებში სამუხალოდ მიიღეს მალაიკალიფიციური სპეციალისტები, ბევრი მათგანი საქართველოში უმაღლესი განათლების მიღებისთანავე მიემართება მთელი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე. ვალდებულებები საქართველოდან სამუხალოდ წასული რაოდენობა, აგრეთვე, ეს ხელს უწყობს შრომითი ჩვეულებების გამოქვიშვას ურთიერთგაზიარებას და საბჭოთა დემოკრატიის მაღალი ინტერნაციონალური და მორალური თვისებების ჩამოყალიბებას.



ცალკეული მოკავშირე რესპუბლიკის მიხედვით 1959-1970 წწ. მოსახლეობის ზრდის სიჩქარის მხრივ საქართველოს სსრ გამოიყვანა შუა — მე-8 ადგილზე; საქართველოს სსრ მოსახლეობის ზრდის ტემპი უტორობდა დამბობა მოსახლეობის საშუალო საკავშირო ზრდის ტემპს, და ბოლოს, მოსახლეობის რიცხოვნობის მხრივ საქართველოს სსრ აღინიშნა შუა, მე-8 ადგილზე და ორ ტოლ მატილადაც სხვა დანარჩენი რესპუბლიკები. აღინიშნა და იქნება ისიც, რომ საქართველოს მოსახლეობის ზრდის სიჩქარე თითქმის სამჯერ უფრო დაბალი იყო მოსახლეობის ზრდის მაქსიმალური სიჩქარის მქონე ტრაქციის რესპუბლიკაზე (46 პროცენტზე) და მხოლოდ — 30 პროცენტით მაღალი მინიმალური სიჩქარის — ასუს რესპუბლიკაზე (11 პროცენტზე).

გარდა ამისა, საქართველო აღმოჩნდა ერთადერთი მოკავშირე რესპუბლიკა, რომელმაც გამსაკუთრებულ სხვა დანარჩენი მოკავშირე რესპუბლიკებისაგან, გამოირჩევა უმაღლესი მატილა — მე-8 ადგილზე და თავისი ტრადიციული მე-7 ადგილი, რომელიც მას ეკუთვნის 1959 წელს „ცალკეული მოკავშირე რესპუბლიკების შორის მოსახლეობის რიცხოვნობის

ივრჩავით, „დროშა“ უბოლოეს შემთხვევაში ბარჯის რესპუბლიკის ამასონზე უტორობდა, საჭარბოვანად დატარდა თავისი პირველი ადგილი ამორცავესის რესპუბლიკების შორის მოსახლეობის რიცხოვნობის მხრივ და გადასცა იგი აზერბაიჯანის რესპუბლიკას, რომელმაც პირველად ამორცავესის რესპუბლიკის შორის გადაიბარა 5 მილიონამდე მოსახლეობა და 5.111 ათასი კაციით სათავეში ჩაუდგა ამორცავესის რესპუბლიკის შორის პირველი ადგილი დიქორა აზერბაიჯანის სსრ აგრეთვე მოსახლეობის ხზდის ტემპის მიხედვით (41 პროცენტზე), ხოლო მეორეზე გამოიყვანა სომხები (38 პროცენტზე).

ამის შედეგად საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობა 1970 წელს აღწერილ აღმოჩნდა 431 ათასი ნაკლები აზერბაიჯანის სსრ-თან შედარებით, მაშინ როდესაც 1959 წ. საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობა 346 ათასით სჭარბობდა აზერბაიჯანისს. საქართველოს და სომხების მოსახლეობის რიცხოვნობის შედარება აქვე სურათის იქნება: თუ 1959 წ. საქართველოს მოსახლეობა სომხების სჭარბობდა 2281 ათასი კაცი, 1970 წლისათვის ეს განსაკუთრება შემცირდა (87 ათასით) და შედგინა 2.194 ათასი კაცი. ყოველგვარ ამის შედეგად საქართველოს სსრ მოსახლეობის წილი ამორცავესის მთელს მოსახლეობაში შემცირდა და წავლენდა 1959 წლის 42,5 პროცენტისა 1970 წელს შეადგინა 38,1 პროცენტზე, ხოლო ტრაქციის მოსახლეობის წილი სსრ კავშირის მთელს მოსახლეობაში არ შეცვლილა და 1970 წელსაც შეადგინა 1,9 პროცენტზე.

მოსახლეობის 1970 წლის საკავშირო აღწერით მოსახლეობის უმაღლესი მატილები მნიშვნელოვანი ნაწილი კერძოდ იჩინეს რიცხვსა და შედგენილობაში, მერჯავის შესახებ და სხვა ჯერ კიდევ შესწავლის პროცესში იმყოფება. 1970 წ. აღწერის მთელი ინფორმაცია საბოლოოდ შედგენილი და გამოქვეყნებული იქნება 1973 წელს. ამგვარად მას გვევლინება მთელი დემოგრაფიული სურათი იქნება. სკკ XXIV ყრობობამ დასაბამა ჩვენი ქვეყანაში მოსახლეობის მომსახურების და საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესების, ცხოვრების დონის შესწავლაში არსებითი ამაღლების ფართო მნიშვნელობა, რომლის განხორციელებას უდავოდ მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს მოსახლეობის 1970 წლის აღწერის ელარსად მიღარბი მასალები და შედეგები.

ბიკა ვინცხასაძე,
საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკისა და საზოგადოებრივი მეცნიერებების განყოფილება

ამ მხრივ მტკადა საუბრობსა რესტავაციის თანამედროვეს, შესანიშნავი შერჩეული პოეტის ზაქარის ტერიტორიაზე:

წავალ, აფხაზეთში დავსახლდები,
აქ კიდევ:
ერთ მშენებელს დღეს ფეხს დატყობ და
აფხაზეთში დავსახლდები,
ლია დამხვდება საქართველოს კარები,
მეჭრა...
დაწამავებო და მუხრანში მინდა გვივიდე,
ბაგრატიონი სასახლეში ბინას დავიფიქრო...

თუ აზერბაიჯანელ პოეტსაც ექართველთა მთელს მშვენიერებას და დახმარების იმედი ჰქონდა და

ბაგრატიონთა სასახლეში ყოფნას ნადგობდა, ქართველი პოეტისათვის მით უფრო ფრთხილს შემსახელი იქნებოდა ბარძეგი დიდძალის სიუფე და მშენებლობა“.

მთელი წერალი — ეს არის ღიჭტი მოგზაურობა იმ ქვეყანაში, იმ საუკუნეში, რომელშიც კაცობრიობის მისცა გენიალური „ეპიპოპოსტაფოსი“, წინა აღსაქმე უტყობი სილამაზითა და სამართაობის სიბრძნით.

ამის მიხედვს წერილები დავით გურამიშვილზე, ნ. ბარბაქაძეზე, ილია ჭავჭავაძეზე, აკაკი, ავტორი წერს თავის თანამოავალებზე — XX საუკუნის ქართველ მწერლებზე (გ. დლინიძე, ალ. ახაშვილი), რომლებიც ახვ იხე დიდ ბნის წინ

წავიდნენ ჩვენთან. შემდეგ მოდის მოგზაურის ჩანაწერები, შთაბეჭდილებები, რომლებიც პოეტს მიუღია უტყობი ქვეყნების მოგზაურობის დროს.

მთელი წერილი დიდ ნაბოთს ითხოვს. იგი მნიშვნელოვანი შერჩევისა ქართულ ლიტერატურულ-კრიტიკულ უმჯობესობისთვის და დიდ დახმარებას გაუწევს ქართული და უცხოური, როგორც ქვეყნის იქნა ინაშენებელი დიპლომატიური ცხოვრებით დაინტერესებულ მითხვებს, კერძოდ დიდ სკოლის მასწავლებლებს და სტუდენტებს ახალგაზრდობასაც.

კალატინი ბუღია,
ფილოლოგიური მეცნიერებათა კანდიდატი

ფაქსის ვაჭარეობა



ჯაქარა აღაშვილის წინამორბედი არა მხოლოა ქართული ოპერის შემქმნელი. მან თავისი დიდი შენაობის აგება სრულიად უპირობო ნადავლად დაიწყო. ამ მხრივ გლეხი შედარებით უკეთეს პირობებში იყო. გლეხი კიდევ ცდა მაინც ხედავდა ეროვნული ოპერის შემქმნისას.

მუსიკალური განათლება ჯაქარიამ რუსეთში მიიღო. მისი კოცის კონსერვატორიაში, უშუალო მასწავლებელი ჰყავდა შესანიშნავი პოლიფონისტი, ევროპული კლასიკური მუსიკის დიდი თავიანთსყემელი და მამფევერტი ტანევი. თვითონაც, ჯაქარიამ, ორგანოსი იყო. ამ პირობებში სრულიად ბუნებრივი იქნებოდა, რაკი მხატვრული შემოქმედების მოთხოვნილება გრძნობდა, ხელი მიეცა და ისეთი საქმიანობის, რომელიც უფრო ავიდოდა დასაძლევად იყო: ეწერა სხვადასხვათი მცირე ფორმების ნაწარმოებები, რომანსები და სხვა, ან თუნდაც ოპერა ექსპერიმენტული მუსიკის სახისა.

არა, უსათუოდ პირველადვე ეროვნულმუსიკაიანი ოპერის შემქმნა განზრახვა, თუმცა იცოდა, რომ ამ მხრივ დიდი სიმძლერი გადგომბოდიდენ წინააღმდეგ იყო, იმ დღეებში დროს არავითარი იმედი არ უნდა ჰქონოდა, რომ ოპერის აღდგმა მოახერხებდა. რომელი თავზე ხელადგებულ თეატრის დასდგამა და ქართულ ოპერას? განა ცოტა მაგალითი იდგა თვალწინ იმისა, რომ თავი დიდად ცნობდა რუსი კომპოზიტორებიც კი ვერ ახერხებდნენ თავიანთი ოპერების რომელსაღმ თეატრში მოწოდებას? ქართველს რაღა იმედი უნდა ჰქონოდა!

მერც, როდენი დრო მოაწინაა ჯაქარიამ ქართული ოპერის დაწერისათვის მომზადება?

მთელი რიგი წლები დასჭირდა. უკიდურ წელს საქართველოს სხვადასხვა უკუთხე მოსაზურბოს, ხალხური სიმღერების ჩაწერა, მერც დამუშავება და კრებულად გამოცემა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების დახმარებით, მთლად ქართული ლიტერატურის ხეი მხარე გადგება და სტიქიული სახელმწიფო კონსერვატი დემონსტრირება, და ვინ იცის, კიდევ რასმდენი თავისიგვერდისა იცოდა, რომ დიდი ეროვნული საქმის გაკეთება

დაიგებოდა გულში და, როგორც ნამდვილი მოქალაქე თავისი ქვეყნისა, როგორც საზოგადოებრივი მასობრივნიმდობლის იშვიათი გრძნობის პატარანი, არაფერს ზოგავდა, რათა პირნათლად წარედგომოდა თავის დიდ მოწოდებას.

ამას ის მოსაზრებაც უნდა დაეფუძვლო, რომ, უტყვევლოა, ჯაქარა ინტელექტურად გაიციდიდა, თუ, სახელმძობრ, რისთვის იყო მოწოდებული. იგი თითქმის გრძნობდა, რომ მისი შემოქმედები ძალა გადისნაფერს მთელის სიღრმე-სივანით მხოლოდ ეროვნული მუსიკის წაწლად და მხოლოდ მაშინ პოვებს იგი ნამდვილ წინამორბედს კაცყოფილებას. მხოლოდ იმის შემდეგ, როდესაც დაეწევა ხალხური შემოქმედების წინადა და თავგარა წყაროს, როდესაც მთლად გაიღონია ამ მხატვრულად დამართობული ნექტარიტი, — ჯაქარა შეუდგა ოპერის შემქმნას.

სილო იმდენად იმეცაალებული იყო, რომ ხშირად ამბობდა, — ეჭვნება ოპერა არ გამოვიდეს, მაგრამ რასაც მე ვაპოვებ, მასალად მაინც გამოვიდება სხვათებისა, დეცე, მათ დაწერონ ნამდვილი ოპერა.

პეტერ მირიანაშვილმა მაიწადა ხალხური თქმულების „იუთორიანს“ მიხედვით შედგენილი ხუთმოქმედებიანი და ექვსსურათიანი საოპერო ლიბრეტო — „აბესალომი და ეთერი“.

როდესაც „აბესალომი და ეთერი“ მთლად მოისმენ, პირველი შობამედლობა ისეთია, თითქმის სამი საათის განმავლობაში ისმენენ ერთ დიდ მთლიან, მაგარამ წრეადღებრივად სიმღერას.

ამას ზედ ერთობს ის გრძნობა, რომ ეს ერთი მთლიანი სიმღერა თითქმის უკვე გასმენია — და არა ერთხელ, არამედ მრავალჯერ, თითქმის მთელი შენი სიცოცხლის განმავლობაში. უფრო მეტად, — იგი თითქმის ოდითვე შენი ყოფილი დაბუდეებული, შენს სისხლს და ნერვებს გაქნილი, შენი სულიერი და ხორციელი არსებისათვის რაღაც შობილიერი, განურეტელი.

და აი, სწორედ ახლა უდგრდა შენს არსებაში ამ ერთი მთლიანი სიმღერის სხვადასხვა მელოდია, რო-

გორც დიდი ხნის წინათი ზმანებანი და, ასე გვიწინა, აღმუშაობ ხმა გვეხებება: „ეს ხომ დღევანდის ნაწარმა მოგსმენინა... ეს კიდევ — შენი მართლდებარე მუსიკის აუტენსიონ... ეს კი ვისმოდ მახლობლის განსაკრებულ წრეშილად ამ სისარბლის კისკისაში... ეს ხომ ქართველი ხალხის ადრეინება ან დრკინება; შენში, როგორც მის ატონში, არტულედი“.

თუ დავიკვირება ვეზარება, თუ ზერეგულად და იოლად ვინდა ვირეგება და პირველი შობამედლობაზე, ადვილად იბივი ამის განმარტებას: „აბესალომი“ ხალხური სიმღერებისაგან შესდგება, შენც ხალხის შევლი ხარ, არავითარხლ ვაგვიგინია ეს სიმღერები და ამიტომ ინიშნო.

და... შესდებები. ეს პირველი შობამედლობა უფრო ათლოლი მოგწინაა, ვიდრე შენა გვიწინა. „აბესალომი“ ხალხურობაა, რაღა თქმა უნდა, მაგრამ არა იმ სახით, როგორც ზერც გულმბრუნული აღამაინს წარმოუდგენია.

ეს დიდი რჩებება ამ მუსიკალური ნაწარმოებისათვის იყო არა იმისთვის, რომ იგი ხალხური სიმღერის კრებულა, ოპერის ფორმად მოცემული. არა, სრულიადაც არა. ეს რომ მართლი არა ირის, ამის საბუთად ქვეყნი უნდაყება.

„აბესალომში“ მიცემულია არა მარტო ქართული სიმღერები, როგორც ახერინა, არამედ საერთო ქართული სიმღერის სინთეზი, მისი ზოგადი არის, მისი სული!

მე გვიწინა, ფალაშვილის თავის მხატვრულ წარმოდგენაში შემქმნელი ჰქონდა ქართული მელოდის ზოგადი ტიპი, სახეც, სული... არა ვინგებია, ის უწოდებო.

ხომ არის რუსული, ქართული, ფრანგული და სხვა სილამაზის ზოგადი ტიპი?

არის აჭრევე ზოგადდამიანური სილამაზის ტიპი, რომელმაც ვერ იტყვიო, ძალაინაც რომ თავი იმეტიროთო, სადარბათი ეს სილამაზე, რომელი ერთს შედის ამშვენებს იგი.

ბუნების შეუქმლია სხვადასხვაგვარი ნაკვეთები — ცხვირი იქნება იგი, ბაგე, დაწვენი თუ თვალები — ჩამოწინილად შეტყვის თვალმოპირებელი სილამაზე სახისა, მაგრამ საქმარობია დააღწის ამ ჩამოწინის რაიმე განსაკუთრებული აქცენტით თუ იერს, რომ ვერსაგვით ვერ განსაზღვროთ, რუსული სილამაზეცა, ქართულიც, თუ ფრანგული.

ბუნება, რომელიც ქმნის ამას თავისი საკვირველი ენისანი კანონების მიხედვით, ხომ არ გვეხებება, ეს ფრანგული სილამაზეც, ეს კი ქართულია. და ის მხატვარი, რომელიც ამ საიდუმლოების მოავენება, განსაზღვრავს და მოცილებს ამგვარი ტიპის ქმნილებას ისე, რომ იგი უჩრავლესობამ ქვემარტებდა მიიღოს, ამას შემოქმედებ ვერც მარტო ინტელექტით და დანატებით მიაღწევს, ვერც მარტო ნაკტის კანონების ცოდნით და მღიდობრ ტექნიკით. ამას იგი მიაღწევს მხოლოდ ამ ორი ელემენტის შერწყმით, შეთავსებით.

ასევეა მუსიკაშიც. თორემ ჰერც ვციოთ შენაინი რუსული მუსიკისები, რომელმაც თავიანთი იშვიათი ენადილება და საკვირველი ტექნიკის წყალობით ქმნიდნენ თავი მ-

* გამოშვებულია ამერინა ზ. ფალაშვილის თეზისზე დღევანდელ ცნობილი ქართველი მწერლის, განსევეებული ილია ზურაბიშვილის მონიგობიანად დიდ ქართველ კომპოზიტორზე. ვაქვეყნებენ ერთ თავს ამ მონორგრაფიიდან.



ზ. ფალაშვილი, მისი შვილი ირაკლი და მეუღლე თელა უტყინა.



ეროვნული
ბიბლიოთეკა



ზაკარია ტვალიაშვილი.



ჩანო გუჩიაშვილი.



განაღებულნი.



მხედრის მხედრობა.

სილუეტის თემატიკა



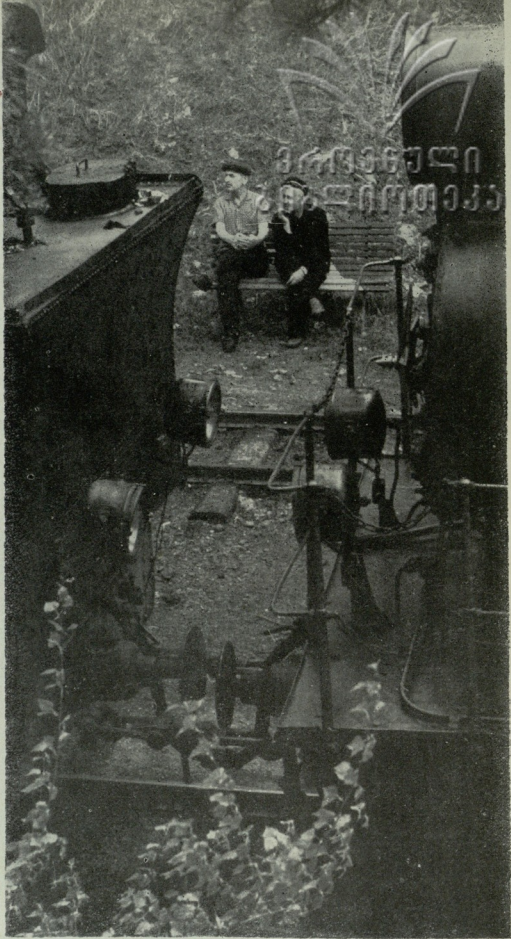
ვენეცია.



ნათია მარტოვიძე.

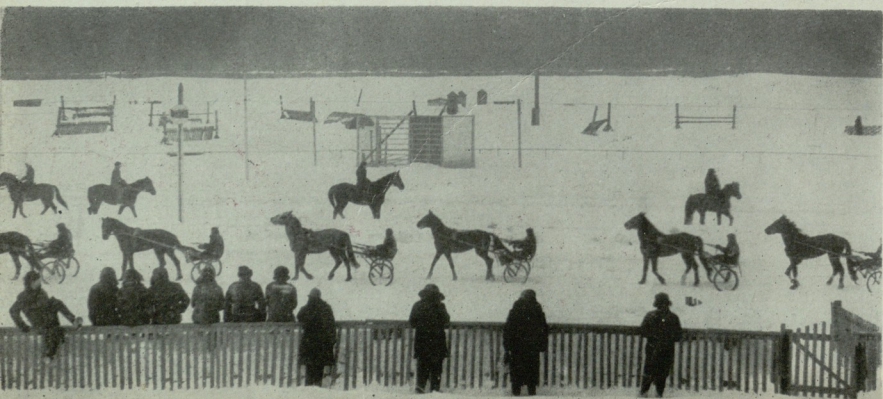


ბიჭები.



განუყრელნი.

ფოტოდ. კახურაშვილისა.



იპოლომზე.

განახლების წინამორბედი

ივრე ბარძი

ქართული მწერლობა, საუკუნეების მანძილზე, მუდამ დროულად გმბაურებადა და ისტორიულ ძვრებს, რომლებიც მსოფლიოში ხდებოდა, ჰუმანუზის მალად და კეთილშობილური იდეებით შთააგონებდნენ ქართველ მწერალ აქტიურად დეიერა მზარს უკვლა იმთავის, ვინც იბრძოდა აღმართის უღლებების დასაცავად, სოციალური და ეროვნული თავისუფლების მოსაპოვებლად.

ამ ჩვენ შეგრძობებით ერთ საუღლისმზო მაგალითზე: მკითხველს ვგინდა გაეახსენოს მე-19 საუკუნის ცნობილი ქართველი კლასიკოსი ანტონ ფურცლადის მოთხრობა „ვინ მართალია“, რომელშიც მძაფრად გამოხატა იმ დროის მწიანვე ქართველი ინტელექციონის კეთილშობილური მისწრაფება.

ანტონ ფურცლადის ამ მოთხრობას ხანგრძობის ისტორია აქვს პაროდ. შ. ბაჩიაძის თვის წიგნი „ახალი ქართული ლიტერატურა“ აღნიშნავს, რომ „ვეფრიან პაროდებში აიღო თავისი დროის ცნობილი ქართველი ნაროდული მოღვაწე მხოლოდ უკიანის. მის მოღვაწეობის მიმოხილვა ვალეუ ჰეგარტონის თავდაცვასავალი, რომელშიც ისთვე გარემოცვაში დაამთავრა თავისი სიცოცხლე, როგორც მის მოთხრობაში“ (დასმ. ნაშრომი, გვ. 462).

მოთხრობის მთავარი გმირია მიხეილ, მისი ცხადია, ბუღღერისტი არ იყო ვალდებული გაეყოლიდა თავისი პროტესტის ცხოვრების მიუღ წესს, იგი ხომ შეგრძობილია სახეს ჰქმნიდა. პარისის კომუნის პარაკანებზე მეტრძობილი ქართველს ამავსავ ჰქონდა რეალური საფუძველი. ეს იყო ბავგარიონის ამბავი. მის შესახებ ვაჭო „დროების“ კორესპონდენტი ფრედეკ ცნობას ვაჭრებს: „მას წინაჲ აქ (შვეიცარიის) ერთი პაროდული შემადგენელი ვაჭრის ამ ბავგარიონს წინამძღოლად იყო და ამის გამო ცხლად, როგორც ზეგრი სხვები, ცხელ აქ არის გაღმორადნილი. სხვათა შორის მას მოთხრობა, რომ ჩემს ხელს-ცხელ ერთი ქართველი, სახელად ბავგარიონი მასხრუბელი და ლიგრი მზენ და ვაჭაილე უწამილი იყო...“ მის ბავგარიონს, როგორც უმედეგ შეუთვტე, იმერეთის მეფის შთამომავლობისა უყოფდა. ის მოყოლებული პარისის ერთ მარიადარზე იმ დროს, როდესაც ვერსალის ჰქმნა პაროდი აიღო“.

ყოველგვარ მის, ცხადია, სრულ უღლებას ამოღება მართალია დაბეჭდა საქვეყნო საქმიანობის მემორიალი მონივედ ქართველი ინტელექციონის სახეს, სწორედ ასეთია მომუც. მოთხრობაში გამოჩენისამდე“ იგი მკითხველთა სიამოიასის მსხარებებს თავისი ჰუმანუზობით, დამატრფლის დაზმარების ძლიერი სურვილითა და თანაგრძობით.

სწავლა-განათლება მას რუსეთის ერთ-ერთ უმაღლეს სასწავლებელში მიიღია და თავისი მწრწხისი იქ შეუმუშავებია; ამ განათლებული, ახალი იდეებით განმსჭვალული ამაღარტლის ბუნება ვეღარ შეგონებია სოცდავარი მის დრომჭვალე უხებდლებებს და აქტივო მას და მის დას — ნატოს დაუტრეგებითი მოშობილი რაქბი.

მისი ყოველმხრივი შესანიშნავი და მშობიდელი ახალგაზრდა კაცია. მეგობრუ მას მონაყნისა და ახლსიანის მემრძობის ებოღ უღას; იგი ვერ შეიგრძობია დაბავსებულ ყოფას, ვერ შეიგრძობია იმის, რომ „ჩვენს სარგავად არ არის წახალისების მიხედვით უღდენს კაცს ველს ყოველ კოიბოსს საქმეში“; მას აღდებებს მთავარი, რომ არ ჩანან ადამიანები, რომლებიც მის ამოღლებენ უსამართლობისმიდე პროტესტის წინადა, „მაგვარისა სახათისათვის ის სრულიად არ არიან, ან მჭირად იმთავისა, რომელსაც შეუდრონი სარგავად არის ბრძოლა, თრბოლ დაღებულ ჩვეულებას წინადაღებ“.

ავტორის აქ აღმარაკებს თავის გმირს: „სარგავად არ არი, ჩვეულებას, რა ერთხელ-დამკრძობებულან, იმდენი უფრო ძალი მისცემის; რამდენად ძალი მისცემის, იმდენი უფრო დაღმორბობილია და კიდევ დაუზარებს ხალხს; რამდენი დაღმორბობილია ამო ხალხი, იმდენი გაჩენილბული ამოთაინ ბრძოლად; ან, სხვათა შორის, მთრბო ჩვენი ვაჭავებების“.

მას, გასწორებულ სარგავად არიას და ერთხელ დაღებულ ჩვეულებას გადაღმორბო, შედგენენ ამ არიას და ჩვეულებას აქსა და კარეს მზარეს გონიერბოლათა, ჩაადგინენ ამო მწრწხი, და ნახეთ, რომ როგორ წაიწეებს და წავა მის კაცთა კაცური ცხოვრება“.

ყოველგვარ შემადგენელშიადა წაოღად ჩანს მწერლის პროტესტი ქვეყნად დაკავშირებული უსამართლობის მიმართ; ის პირველ რიგში, უზრუნველ სიმამობით და სიცოცხლეში ზატკას ადამიანებს, რომელნიც ქელს არ იხიან ამ ქვეყნის მძღვართა წინაჲ.

მწერალმა არ არის გარკვეული, რომ ახლსიანის მემრძობისა ვა ვარად-უვაილებით არ არის მოღწეული. იმვე მოთხრობაში ვკითხულობთ: „...უმე-

დურნი აიან თვის სიცოცხლეში, ვინც პირველი შემადგინავეუ ხელს სარგავად კერას და დაკავშირებულ წესებს“. მგარას ისტორიამ ისიც დაგვიღებინა, რომ მსგებობის ვარეშე არც ერთი დაღებული სასწავლო ჩაქმე არ გაკეთებულა.

ანტონ ფურცლადის კარგად იცოდა, რომ ევროპის მუშათა კლასი უკვე იბრძოდა სოციალური უსამართლობის აღსაყვრელად... „მათავე მს უღდალად, რომ რუსეთის ვულშიც იმთავისად იმ დროს რეალუტეორი ცესხელი თვით-მკრძობებელი რევიმის წინადაღებ... საქართველოშიც ვაჭრად, წახალისებულ მისრცხალი“, სოციალური უსამართლობის წინადაღებულ შემადგენელ ვაჭრად, რომელსაც სწურთა ქართველ „ახალში გაღდა“ სოციალისტური და რეალუტეორი იდეების საქდავებულად, და ამ, არცადას პაროდულ კომუნარებისა და შინაურ სოციალისტების საერთო-საკუთრბო იდეებს დაუკავებინა თავის მოთხრობაში — ავი, მართალია — ვაჭრებიცხელი ქართველი ცხოვრების გმირების პირად მისწრაფებანი“ (რ. კალაძე — ანტონ ფურცლადის, მონოგრაფია, 1929 წ. გვ. 188-184).

ამ მოთხრობას მალე შევასება მისცა ქართული ლიტერატურის გამოჩენილმა ისტორიკოსმა ვახტანგ კურდიავამ. „ვეფრიან უღდალად მკითხველის ამხედრების ცდობის, — ვერცა იგი, — რომ ბოლო მოეღოს ამ საძაღელ სანამდევლის და ადამიანი მართლა განთავსებულდეს, ამ მხრივ მტკად სანგრძობისა მოთხრობა „ვინ მართალია“, რომელიც ჯერ ბავგარიონის გადაღებების ხანას ვაჭრებს, უმედეგ იგი, სიღრავითის დიდი რეალუტეორი არტებს ვაღაღებლ მოთხრობის გმირს, მიხედვის პირად, მის უღასანგენლო თავის სატრფოს, ღიასს უთხარებს საწველეთუნი ხათისი წინებებს, თავის ბინაზე კრებებს მართავს, ენა-ეკ რუსის, ვლღერის, ღღერის იდეებსა ჰქდაღებს და მეგობრებს მოწოდებს — ამ იდეებისათვის თავდასახებად. თვით თვ ამ იდეებით ანთებულა, ბრძოლა სწურთად და თავის ქვეყნისა რომ ას-პარეზია ას აქვს, ის მიღის საღრავებში, ჯუშებე ვარბობლის რაწმე მოხალისეღ ეწერება, იმთავის საღრავებ-ღერანისის იმში, და ბოლოს პარისის კომუნარებთან ერთად — პარაკანებში, ის დღეულებების ვგრიდელი თავგამებებულად იმობს, უკიანისა და ვარიდელი წინ მიმართავს ხელში წაოღდლოში აღმართებს, და კვდება ვარიადებზე“ (ქართ. ლტ. ისტორია, 1925 წ. ნაწ. II, გვ. 261).

ასეთია ამ მოთხრობის მს უარი რევი. მისი სატრფო ღიასს ახალი მისწრაფებების ქალთხელად „ვეღლებინა; იგი ცდობის სურვილისმიმგრ მოაყნის თავისი პირად ც-ტრება და საუბრობის შრომაში შექმნას მუდგერი რაქბი. მას არ სურს ერობ, „ვე დაკავშირებულა უუღდალბო ცხოვრების წინა მასხური იმის, იმთავისა საუბრობის მეობის მოსაპოვებლად მას მრავალი წინადაღებება ეღობება წინ მონებებს სურვილების, მგარას ყოველთვის არაჩვეულებული სიმზენებს იმენს“.

სანგრძობის სახეს წამოზადებს ამავე ნაწარმოების პერსონაჲ — ნატალია, რომელიც ამხედრებს თავის ვარტოს და მძღვინს ერთად დაღუგებულა სახლა. როგორც ღიასს, მასაც ვაწათლებს შედების დიდი სურვილი ამოზადებს. მას, ამ სწავალუტეორულ ქალს, სასწრაფოებშია ადგებს იმზე ღღერი, რომ მას — მიბოლო ბაღე მოსცემდება და საწავარაკო წავა; ახლის აღარინდ დარგება, რომელიც მეგობრებთან ამოღებულა ვეგროში — მარტო ამან ამისან თვებური, მარტო ამან ჩაჩაღება ცხოვრებში“ — ავი გულახილდად აღიარებს ნატალია მის ღღერს თავის მიმართ.

ყოველგვარ ზემო თქმულადან წაოღად ჩანს გამოღვიებულად ადამიანის სწრავა; უკეთესი მომალისიკენ, დამოუღებლობისიკენ და ცოდვის შეენისიკენ; მგარას მძიმე საზოგადოებრივი და რაქბორი ტრადიციები ბორკლებით დაღებია მას და სურვილისმიმგრ მოქმედების უღლებას არ ამოღებს.

მეორე მოთხრობაში „ჩვენებური სპის ბოლო“ მწერალმა ვაჭრებს სახეს კაცს ნაწარმეოვებისა, რომელიც ღიასს და ნატალიას მსავსავ ვერ ეკუთვება მჭველი ტრადიციებით დამძიმებულ თავის რაქბორ ვარტოს. მასაც აქტივობა ქვეყნის კოიხვ, მჭრას ვერღედ ამომღებო, ვაჭრე დაქმენებულ არაინ ვაჭებს.

კაცოს სამართლიანად აღღლებს ქალთა უფრებობა დასწავებულად ყოფი, აქტივო ვულსკაციულითა არავრბოლი შეუფრებო ვახლსიანობის; „ქალთა ვაჭრებში მისი უღდად უკველბო სხვის ხელის შეუპყრელი თვის...“ ვაჭრე თვის. თვის კიდევ ვაჭრეთა ამოღების, ჩვენ კი ამ იმეღება მოყლებობა ვაჭრე“.

ან, ასეთი თვი კალის ვეღერი ბავგარიონის გადაღარდის შედეგად; ქალი — სხვისი მონა-მორბოლი; ქალი — უღლებლო-დაღებულბეჭეტი.

ანტონ ფურცლადისმეტი პრობლემა წამოზობითა მიუღ ცალკე წამოზადებია ახალი მისწრაფებებით გატაცებული ადამიანების ყოფა-ცხოვრება, ვაჭრებში მათ ბრძოლა საუბრობი ცხოვრების ამხედრების მოწოდებისათვის.

მწერალი ცხოვრების გაუმჯობესებას, ხალხის გონიერბობიერებას ცდილობდა არა მარტო დაღებობის ჩვეულებით, არამედ უფროთის კრიტიკითაც. ა ფურცლადის ამ გმირთა საუბრებით თავისი დარწმუნობის მტკად მწიფდებოვანი და პროგრესული სიტყვა წარმოქმდა. მას რამდენ სწამდა, რომ ასეთი ადამიანის თვადებება მბრძოლა ცხოვრების გარდაქმნისათვის ფუქედ არ ჩაიღებდა.

ანტონ ფურცლადის გმირებმა, ახალი მისწრაფებების ადამიანებმა ჩვენს მწირობაში უფროდების ის ღღერავა უკეთესი მომალისიკენ, ურბობისიკედ საზოგადოებრივი ცხოვრება ვაჭებება და ქობადა იქცევა.

ზივის ჰანთვული კანონიკალი



ზივის ახლად აღმოჩენილი სურათი.

ახლად აღმოჩენილი სურათის შესახებ

მიმდინარე წლის უფრო „დროის“ მეშვიდე ნომერში დაბეჭდა რეპროდუქცია ზივის სურათისა; იქვე მოთავსებული იყო გ. პაიქაძის წერილი, რომელშიც ავტორი მოგვითხრობდა თუ როგორ შეძინა ეს სურათი მოსკოვში ყოფნის დროს, 1902 წელს, საკომისიო მალაზიაში.

სურათზე გამოსახული ეროვნულ ტანსაცმელში გამოწყობილი (ჩიხა-ახალციხის დო ფადნაქით) სამი ახალგაზრდა მამაკაცი.

გ. პაიქაძე წერდა: „სურათზე გამოსახული პიროვნებები აშკარად ქართველები არიან. მართლაც, სურათთან ახლოს რომ მივიდეთ, წარწერა წაეკითხოთ: „ზივი. მეგრული თავადები“.

შეძენილი სურათი სასტუმროში რომ მიუტანია, პაიქაძეს ჩარჩოდან ამოუღია, რათა გაერკვია, ვინ იყო ამ სურათების ავტორი. აღმოჩნდა, რომ სურათის ავტორი კუბიშვილი, მარჯვნივ ყოფილა მხატვრის ავტორადული წარწერა Zichy და თარიღი—1856 წელი.

საქართველოში ზივის ყოფნის პერიოდი თარიღდება 1851-1852 წლებით. შპ 1856 ან შუაშია აქ? ამის გამო წერილის ავტორი დასძინდა:

„თი საკითხიც, როდის გაჩვენება უნდა შეწყვიტო რადღა“.

მეორე კითხვა, რომელიც სურათის მხატვლის იშვიათად ეხება, ცხადია, გამოსახული პერსონაჟების ვინაობა ეხება. — ვიღს პაიქაძე, — თუცა სასტიკი შესაძლებელია, რომ სურათი სპერთოდ ტიპის სახეის სურვილი იყოს შექმნილი, ვიდრე კონკრეტული პიროვნებების პორტრეტის დახატვის აზრით. ყოველ შემთხვევაში ამის გარკვევა ინტერესს მოკლებული არ არის.

და ბოლოს, ბუნებრივია, ის კითხვაც დამებნდა, თუ საიდან შეიძლება გაჩენილიყო მოსკოვში ზივის ეს სურათი.

ჩვენ გამოვარკვეით სურათზე გამოსახულ პირთა ვინაობა და აშკარად შესაძლებელია გვიქვს ვაეცეთ პასუხი პაიქაძის წერილში წამოჭრილ კითხვებზე.

1. სურათზე გამოსახული ადამიანები არიან კონკრეტული პიროვნებები და არა „საერთო ტიპის სახეის სურათები“ შექმნილი სახეები“; ოღონდ ცხნის არიან არა მეგრული, არამედ იმერული და გურული თავადები.

2. სამივე ახალგაზრდა რუსეთის სამეფო კარის სტუმრისაა რაჭმის ე. წ. „კანკის“ მხედრებია, გარკვეული პეტერბურგში საქართველოს თავადაზნაურთა წრეა.

წინა პლანზე გამოსახული ახალგაზრდა კაცი, მეტრადზე ვიოტის ჭრის ორდენით არის საქმიად ცნობილი პიროვნება — ჩვენი დიდი მეოხის აჯაკი წერეთლის ძმა ილიკო (იასონ) როსტომის ძე წერეთელი. მისი ვერდი პორტრეტი დაცულია

გ. ლეონის სახ. საქართველოს ლიტერატურულ მუზეუმში, აჯაკი წერეთლის გემორიული ნივთების დონდში (ამ პორტრეტს აქვე ვაქვეყნებთ).

3. ზივის გვეფუფი პორტრეტი დაუბატავს პეტერბურგში, 1856 წელს, იმ დროს, როდესაც გამოჩენილი უნგრელი მხატვარი მუშაობდა რუსეთის მეფის კარის მხატვრად.

რაც შეეხება სურათზე გამოსახულ ფეხზე მდგომარ ახალგაზრდა კანკისებს (აჯაკის ძმა ილიკო შპი წინ ზის), ცხნის უნდა იყვნენ ვიოტის ამაშიც და ვიოტის ნაეხშიც. მათზე საინტერესო ცნობებს ვაქვდის აჯაკი წერეთელი „ჩემს თავადასავალში“, სადაც აღწერილია თუ როგორ ჩავიდა ავტორი პეტერბურგში თავის მძაბნად, რათა თვითონაც სამხედრო სამსახურში შესულიყო.

„ჩემი ძმა პეტერბურგში არ დაშინებულა. კანკოები ცარსკოე სტოლში ვაღაეყვანათ და მხოლოდ მეორედ დღეს წავიდა მისი სახსავად.

ჩემი ძმა თურმე უფრო ადრე მიმეღობდა და გავხი რომ დამავიანდა, შემიწებოდა, ვიო თუ რამე დავმართათ, რომ მივიღო, დღად გაიხარა. იქ ჩემი ნაწილობა იმერლებზე უფრო დამხვდა და შეჩვეუბივინ ვარს. ბოლოს უყვალამ მირჩიეს: „რადგან სამხედრო სამსახურში პირებ შესვლას, აქ დარჩი ჩვენივე: კანკოების არა სჯობია ჩალი ჩვენი სამსახური, სამსახური კი არ არის, ღვინო და ქვილიო“.

მართლაც, კანკოების შვიდმარობა უსაშუალო კაც-სათვის სანატრელი იყო. კარგად სავაძენ, კარგად სკამდენ, კარგად ეცვათ, დღეში რაღვინემ საათი ცხენებს პუნენდენ, ათამაშებდენ და დანარჩენ დროს აქეთ-იქით საქეთოდ ინახავდენ. ბეგრად უკეთესი მიღებული იყვნენ ყველაზე ქართველები, როგორც დიდი ოქაბის შვილები და თვალ-ტანადობითაც არჩეულენო.“

ჩემს ძმას გამოუტყდილ... თქვენი კანკოება ხელს არ მომიცემ-მეთოქ. ჩემს ძმამ მომიწონა და მოხარა: „იღღსვე, შადლუღიდან რომ დავბრუნდებით, ჩვენს უფროსთან, პეტრე ბაგრატიონთან წავიყვან და ის მოგვინა რჩევას და დარეგებასა“.

აჯაკი ოქაბის სწვევა პეტრე ბაგრატიონს, მას-ბინძელს თავიანდად მიუღია და გაუხსენებია საქართველოში ყოფნის დროინდელი ამბები. შემდეგ საუბარში უთქვამს:

„დღეს შადლულმა დიდიუღლად ჩაიარა, ხელმწიფე-იმპერატორმა სამეგრ მიზრძანა მადლობა... და ეს მითი უფრო სსიამოვნოა ჩემთვის, რომ ქართველების მიწეში მოხდა... — ძალიან ისახებულს თავი საზოგადოდ და ბურთი და მოედანო დღევანდელი დღის აბაშაქს, ამილხორს და ანდროპავაშელს დარჩათ. ვიოტის ნაეხშიც ხომ ვიციო რაც ცხენო-

სანია?.. ხელმწიფემ ბრძანა, რომ ამაშიც, ცხენზე მჯდომი ვადაბათო და სურათი სასახლის გაღერაში ჩამოკიდეთიო“ (იხ. აქ. წერეთელი, თხ. ტ. IV, გვ. 60-61).

3. ზივის ახლად აღმოჩენილი სურათზე გამოსახული სამივე ახალგაზრდა იმერეთიდან წაუყვანათ პეტერბურგს. ე. წ. კანკოები 1854 წელს; ამ დროს აჯაკის ძმა — იასონ როსტომის ძე წერეთელი 18 წლისა ყოფილა. (აღმათ ამაშიც და ნაეხშიც მისი საკისანი იყვნენ).

სამეფო კარის მხატვარ მ. ზივის საივე ახალგაზრდა დაუბატავს ეროვნულ ტანსაცმელში (შემალია მეფის დავალებითაც, როგორც შადლულში გაბარებულნი) 1856 წელს, მეფის აჯარაზე. ცარსკოე სტოლში ყოფნის დროს.

სურათი უდავოდ სანდერტისა, როგორც შესრულების ტექნიკით, ისე განსაკუთრებით თავის ინტორიული მნიშვნელობით.

დავით შადლულაშვილი, ლტ. მუზეუმის აკონორაფიული და გემორიული განყოფილების გამგ.



ილიკო (იასონ) როსტომის ძე წერეთელი (აჯაკი წერეთლის ძმა).

ანდრონიკოვი იხსავს კოროლევს

პეტერბურგის იურისტთა ორგანიზაციაში 1906 წლის 21 მაისს (№ 20) იტარებოდა, რომ ყოველდღიურ ფერხლს „რუსსკოე ბოგატსტვო“ 1905 წლის ნოემბერ-დეკემბრის ვაგონთანხელ წიგნში (№ 11-12), რომლის რედაქტორი იყო გამოჩენილი რუსი მწერალი ვლადიმერ გლაუკოტინის ძე კოროლევს, დაბეჭდა „მანიფესტი“, მიღებული მუშათა დემკრატული საბჭოების, სრულფარული ვლახთა კავშირის მთავარი კომიტეტის, ჩსდმს-ს საორგანიზაციო კომისიის, სოციალ-დემოკრატული კონგრესისა და პოლიტიკის სოციალისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მიერ.

„მანიფესტი“ 1905 წლის 2 დეკემბერს დაბეჭდა ჟურნალ „ნაშალი“, „ნაშა ციხე“, „ნოვაია ვიხე“, „რუსსკაია ვახტა“, „რუს“, „საბოლონი ნარიოლ“ და „სან ოტენტიცა“, მაგრამ საცენზურო კომიტეტმა ამ გავრცელების ბუდევა შეაჩერა და მასზე გამზავებული ტრიაჟის კონფისკაცია მოახდინა.

„ბეჭდვითი სიტყვის დაცვის კავშირში“ ხუ ოცნსმისგან ჩათვალა სიტყვის თავისუფლების ხელყოფილად პრეტესტის ნიშნად მიიღო დადგინებული — „მანიფესტი“ გამოქვეყნებული ყველა ამ ორგანიზში, რომელი „კავშირში“ იყო გაერთიანებული.

ფერხლ „რუსსკოე ბოგატსტვო“, როგორც „კავშირის“ სრულფარულობა წერხა შესაძლებელი დადგინდება. საარდესკო შენიშვნები აღმოჩენილი იყო გამოქვეყნული ამ თეორიების გამო, რომელი „მანიფესტი“ დაბეჭდვას მოჰყვა შედეგად. ფერხლსა, ახვე დროს, გააცინო მრავალჯერ მიწინავე აღმოჩენილი, რომელშიც მოხდა გავრცელების წინ აღუდგომი და მისი სიტყვის დაცვის წინააღმდეგობა თეორიების.

ფერხლის ნომრის გამოსვლისთანავე, მთავრობის ბუდევითი სიტყვის მთავარი სასამართლო მიმართ პეტერბურგის სასამართლო პალატის საპროკურორი ზედამხედველობას შემადგომლობით, ჩათვა ასუსტებისგან მიეცათ ფერხლის რედაქტორი გ. კოროლევს, ბეჭდვითი ორგანიზაციის, რომელი მისი ნაწარმოების გავრცელებისათვის, რომელიც მოსალოდნელი მთავრობის აწინააღმდეგობის მიხედვით, ბეჭდვითი ორგანიზაციის, რომელიც წინასწარი განზრახვით, მიზნად ისახავს წაჭეზვის აწინააღმდეგობის მიხედვით, რომელიც წინასწარი განზრახვით, მიზნად ისახავს წაჭეზვის აწინააღმდეგობის მიხედვით.

საპროკურორი ზედამხედველობა ამ დასაყენად კოროლევს წაუტყვის ორი მეტად მძიმე ბრალდება, რომლებიც ითვალისწინებდა სასჯელთა დაბეჭდვას 51 მუხლი, 126 მუხლის პირველი პუნქტი და 129 მუხლის პირველი და მესამე პუნქტები. კოროლევს სასამართლო პროცესში, წინასწარი პა-

ტრობიდან დასწინილი იქნა დიდი თანხის ბედ შეტანის სადევნებელი.

კოროლევს სპეც გამოხილა პეტერბურგის სასამართლო პალატის განსაკუთრებულმა სასჯელთა, 1906 წლის 15 მაისს, სწავლის მაქსიმოვიტის თვქვემოძრებით, წოდებული წარმომადგენლების (ნაციო მსაუღლები) მონაწილეობით. კოროლევს იგი ბრალს დასდევს პეტერბურგის ოლქის სასამართლოს პროკურორის ამხანაგი მუღვინი, მწერლის ინტერესებს იცავდა ნაციო ვეგლო, ცნობილი ქართველი იურისტი ლუკასაბ ნიკოლოს ძე ანდრონიკოვი; რომელსაც ამ დროს პეტერბურგის სასაოჯახოებო დიდი ავტორიტეტი ჰქონდა და მონაწილეობდა მრავალ გამხუბრებულ, პოლიტიკური და სასაოჯახოებო თეოსაზრისით დიდი მნიშვნელობის მქონე პროცესში.

კოროლევს წაუდგინო ბრალდებები არ მისი, თავი დანაშაუდვად არ ცნო და მისი დაცვა ამ პოლიტიკის იყო ჩაბრუნება.

საპროკურორი დასწინი მიერ განთავსებული აზრი, რომ თითქმის „რუსსკი ბოგატსტვო“ რედაქციისთან არსებობდა რაღაც „საფაფერო კომიტეტი“ და იგი წარმოადგენდა ხელსუფლების წინააღმდეგ მასების გამოსვლებს, სასწავლო განმარტების დროს არ დადასტურდა. გამოირკვა, რომ თანხები, რომლებიც რედაქციში შედიოდა, საცემლომდელი დანაშაულები ჰქონდათ და ხანძარდებ უმწევერათავის მოქმედებელი უფასო სასადაღოს, რომელიც მთავრობის თეოციკალი რედაქციის იურისტის მიერ. პროკურორი მუღვინი იტყუებული იყო მისი საპროკურორი სიტყვები კოროლევსისთვის ბრალდება სასჯელთა დებულების 51 მუხლით და 126 მუხლის პირველი პუნქტით მოგზისა და დასვა მხოლოდ 129 მუხლის პირველი და მესამე პუნქტით მოგზისთა.

კოროლევს მდგომარეობას ათიულებდა მისი პოლიტიკური არაკეთილსამედობა. „პროკურესკი მწერალი“ — ასე უწოდებდა კოროლევს გ. ო. ლინინი — რევოლუციური მოღვაწეობისათვის არაერთხელ ყოფილა გამაშობილებული და უფაგრაუბად აღმნიშნატიკული წესით ვასალოდებელი შორეულ მხარეში, იგი მთელი სიცოცხლე იყოფილია პოლიტიკის მკაცრი მეთავაღმდეგობის

2 მეფის რუსეთის სასჯელთა დებულებით ფულადი თავისუფლება დაწვეული იყო.

3 ლ. ანდრონიკოვიცა ერთ-ერთ უძლიერეს ადვოკატად იყო აღიარებული. ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ მან საადვოკატო პრაქტიკა თავი დაანება, სიტყვების ბოლო წლებში (გარდაიცვალა 1939 წელს) ეწეოდა საიურისკონსულტო და პედაგოგიურ მოღვაწეობას. ის მონაწილე იყო გამხუბრებულ დეპუტატს, რომელიც წარმოიშვა ამბროვალ მრეწველ კარმანას და საბჭოთა მთავრობის შორის ჰაიათურს კონცესიების საკითხზე; ანდრონიკოვიცა იცავდა საბჭოთა მხარის ინტერესებს ნიუ-იორკის საერთაშორისო სამედიკალირო სასამართლოში. იყო თბილისის უნივერსიტეტის პროფესორი.

კვეშ. კოროლევს სასაოჯახოებო უფრო მძიმეობით დასაბუთებულად და მისთანაობის შესვერდაც კი წაუდგინა სასამართლო წინააღმდეგობის და ეცვლა, ვინც კი მათთან ახლოს იყო, ხელეობდა პოლიტიკის ავანტურის ფორმულაში და მალე თანამდებობის პოლიციულების თუ ენდრანია-ია მოსწინებთი ბარათობაში.

კოროლევს და მისმა ადვოკატმა ანდრონიკოვიცამ თავიანთი დაცვით სიტყვეში, როგორც იტყვიან, ერთმანეთი შეეხეს და პროცესი ისე წარმართეს, რომ იგი ფაქტურად გადავიდა ამ უსამართლობას, კანონმდებლობის უტყვი დარღვევის და თეორიების მიხედვით დემონსტრაციულ რასაც უშეშვდა მეფის რუსეთის აღმსარებელი და სასამართლო ორგანიზში.

ლ. ანდრონიკოვიცამ თავისი სიტყვის დასაწყისში აღნიშნა: წყვილი ის დრო, როდესაც რუსეთის მოქალაქეებს თავისუფალი სიტყვის გამოთქმა უფლება არ ჰქონდათ და ყოველდღიურ ემორსიზმება კანონის ფორმალურ მოთხოვნას. 1905 წლის 17 ოქტომბრის მანიფესტმა სიტყვის თავისუფლება საკანონმდებლო წესით განამტკიცა და მისგან ყოველი გადასარა იწვევის ხალხის მიუღებურებას და რაც უფრო მეტი იქნებოდა ასეთი გამოვლინება, მით უფრო გაიზარებდა საერთო-სახალხო პრეტესტი. მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლო პალატის შემადგენლობაში პროცესზე „მანიფესტის“ არც შესახებ თავიანთი მდებარე აზრი ვერ დაფარა, რაც მითხოვის სასამართლო რწმად ჩაიკვირდეს ყოველგვარ და შეცვალა მისი დამოკიდებულება „მანიფესტისადა“, რადგან მასში არაფერი ისეთი არ არის, რაც კანონის თეოსაზრისით დანაშაულს წარმოადგენს და მით უმეტეს ისეთ დანაშაულს, რომლისადა ითვალისწინებს სასჯელთა დებულების 129-ე მუხლის პოლიტიკური შინაარსი. აღდეს, — განაგრძობდა თავის აზრს ლ. ანდრონიკოვიცა, — როდესაც ხალხი გზავს სუბიექტიცა ამ მარტო ვალდებულებას, არამედ უფლებებისაც, 129 მუხლის შესახებ ნაწილი უნდა მოიხსნას, რადგან მისი გამოყენება ეწინააღმდეგება უკვე უტყვიან და მოკლებულს კანონიერ უფლებას. შემუშობულია მსგავსობა „რუსსკი ბოგატსტვო“ მხარის მასების წაჭეზვით მთავრობის წინააღმდეგ, რადგან რედაქციამ „მანიფესტი“ დაბეჭდა „ბეჭდვითი სიტყვის დაცვის კავშირის“ დადგინების შესახებთან, რომლის წყვილიცა ის არის და რომლის დადგინებულს უფრო უნდა დასაბუთებულად.

ლ. ანდრონიკოვიცამ ხაზი გაუსვა იმ გარემოებას, რომ ტერმინი „მანიფესტი“ წარმოდგინდა ე. კოროლევს შესავალი წერხლ, ბეჭდვითი სიტყვის დაცვის კავშირის“ დადგინების ამინაწერებით, სადაც იწვევს ნაწილი იყო ის პირობები, რომლებიც მედაქციის „მანიფესტის“ გამოქვეყნების საფუძველს აძლევდა; „მანიფესტი“ ხომ 1905 წლის დეკემბრის ბოლოს დაბეჭდა, რომდრეც კვეყნაში „რევოლუციური დღიური დადგინებული იყო“ და განზრახვას ეწინააღმდეგება საუფკელი აღნიშვნა ჰქონდა.

1 „მანიფესტი“ ბეჭდვითი-ლიბრალური მიმართულების ყოველფარული ფორმულია გავრცელება დაიწყო 1898 წლის 8 ნოემბრიდან 1917 წლის 19 ოქტომბრამდე.

„ჩემი ქართული“

ჩვენი წინის თაროებზე გამოჩნდა ლექსების საინტერესო კრებული „ჩემი ქართული“. მისი ავტორია ნიჭიერი სომეხი პოეტი ოვანეს კარაიანი.

ოვანეს კარაიანი დაიბადა 1916 წელს, თბილისში, ცნობილი ლიტერატორის და მთარგმნელის უაზარის კარაპეტისის ოჯახში (კარაიანი — უსეველიძე). უაზარის მუშაობდა წინის მაღალში, რომელსაც „კავკასიის ამხანაგობა“ ერქვა. ამ უმაღლესი იერარქიონდნ როგორც ქართველი, ისე სომეხი მწერლები და საზოგადო მოღვაწეები.

უაზარის ოჯახში ქართული ენა მიღებული იყო, ისევე, როგორც სომხური; ოვანესმა წერ კიდევ საშუალო სკოლაში მეცადინეობის დროს და იწერ ლექსების წერა და ქართველიდან სომხურ ენაზე თარგმნა. საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლას განაგრძობს თბილისის სამხატვრო პედაგოგიურ სასწავლებელში, რომელსაც ამთავრებს 1936 წელს. სწორედ ამ ხნიდან იწყება მისი ინტენსიური მუშაობა ლიტერატურის ამპარტზე. ოვანესის ლექსები იბეჭდება საბავშვო ჟურნალ „კარბარ წიღებში“ („წიოდელი ყლორტები“); აქვე გამოქვეყნდა მან თარგმანი ჰაქევაძის „კაკო უკანა-ლიდა“ (ერთი ნაწილები) და რამდენიმე ლექსი იმავე ავტორისა.

ოვანეს კარაიანმა თავის ლექსების მთავარ თემად აქცია ის მშური ურთიერთ-სიყვარული, რომლითაც გასჭვადული არიან ქართველი და სომეხი ხალხები. ოვანესი დაუბოლოდა ქართველ ახალგაზრდა პოეტებს — შირის ფუციხიშვილს, დავო სულაშვილს, ოთარ ჭიჭიძეს, შოთა ნინოიანის, ოთარ შალაშვილის და სხვებს; ამ მეგობრობამ მას ბევრი რამ შესწინა და მჭიობედლის მიერ უკვე აღიარებული სომეხ პოეტს გააბედინა ქართული რიბისათვისც მთავრდება და.

ასე გამოხატა ქართველ ლექსების კრებული „ჩემი ქართული“, რომელიც ამას წინაშე გამოცემა „მეტრანმა“.

აი, ერთი ლექსი ამ კრებულისა — „ქართველ მეგობრებს“:

მე ამ პატარა ლექსისთვის, იციო,
რამდენი ღამე ვთენე თეთარად? —
სომეხს ქართული სიტყვით და ფიცით
მიწოდდა თქვენთან მჭური შეხვედრა.

მეჩენილებოდა უხევი რთობა,
მაგრამ გრძობას სომ ცეცხლი არ აკლდა!
სიტყვამ იტყუა, საოქმედო ითქვა
გულს ქართულად აღაპარავდა!

...მე ამ პატარა ლექსისთვის, იციო,
რამდენი ღამე ვთენე თეთარად...
მინდა ის დარჩეს, ეთი მძაღალიცო,
თქვენს ლამაზ ქართულ ლექსებთან ერთად!

ლ. ანდრონიკაშვილმა თავისი დაცეითა სიტყვა ასე დაამთავრა: „სასამართლოს უნდა ახსოვდეს, რომ საბრალდებო სკამზე თვით ე. გ. კორილენკოც. იმ ეთარებში, რომელსაც დღეს რუსეთი განიღდის, ე. გ. კორილენკოს ციხეში ჩასმა შეუძლებელია. კორილენკოს ბრალიც არ უნდა დავდეთო, არამედ სულ დაბლა და დაბლა უნდა დავდეთო“.

ე. გ. კორილენკომ თავის ბოლო სიტყვაში დიდა მადლობა გადაუხადა დამცველს მისი სიტყვისათვის, რომელსაც დამკვეთებლად და ამომწურავად იყო გაშუქებული საკმის ურთიერილო მხარე და თავის მხრივ გამაშუქა ის მძიმე პოლიტიკური სიტუაცია, რომელშიც რუსეთის ხალხს უხდებოდა ყოფნა. თავის ცხოვრების მავალითვე კორილენკომ დამკვეთებლად ამხილა ის უსამართლობა, რომელიც ქვეყანაში მთელივე, შექმნილი პირობები, რომელიც

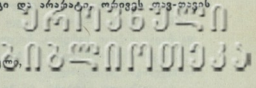
ასწობდა ყოველივე პროგრესულს, დენიდა თავისუფალი აზრის ყოველ გამოვლინებას. თავისი დებულებების დასაბუთებისათვის, კორილენკომ გამოიყენა მეფის 17 ოქტომბრის მანიფესტი, რომელიც იძლეოდა უფლებას გაგრძობებოდა ყოფილიყო მთავრობა, და დასვა კითხვა, თუ რამდენი დამკვეთებლად მანიფესტის, ამ უმაღლესი კანონის შენახის, ის სასამართლო პროცესის, სადაც იგი საბრალდებო სკამიდან იწოდებოდა პასუხებს და თავის დაცვა უხდებოდა.

კორილენკომ ხაზი გაუსვა ბუქდებით სიტყვას არა მარტო დიდ რთის ხალხის მხარდასაჭერად, არამედ უფლებასაც აღწესოს და გამოაქვეყნოს ყველა რატი და ეთიბილი ახსებული მართობისა.

„მე დარწმუნებული ვარ, — აღნიშნა ბიროს ე. კორილენკომ, — რომ ყველა ის საკითხები, რომლის გადასაწყვეტად ტყუილებრივად თავს ვიტყობ,

ეს ტრაქიონები ემხარებოდა უკვე ოვანეს თუნაიანის ცნობილ ლექსს „საქართველოს პოეტებს“; პატარა ოვანეს ემხარებოდა თავის დიდ სენსა, რომელსაც მთელი სულითა და გულით უფარდლ ხაქაროდლო, მისი ბუნება; მისი ხალხი.

ხალხთა მეგობრობის თემს ეძღვნება კარაიანის ლექსი „ორი დედა“. დედათა სიმბოლოვად აქ მიჩნეულია უახვედო და არაბრავი ურყევს უკუკუაბის ენაზე ელაპარაკება პოეტი.



ორი სამშობლო ძველად ვაჩემებოდა,
ორი სპეტაკი სვეტი მაღალი!
ორი სავალი, ორი სავალიცო,
ორივე თანაბრად ძველიც, ახალიცო.

არა! ნაწიყენ არა ვარ ბელზე,
და რაბედა მიყვას როგვი დედა —
მე გეცნობეკვდას მათი არ ვეძებ,
მხოლოდ მსგავსებას ვეძებ და ვეხედავი!

სული მაღლებდა, ჩემს წინ რომ ბედლი
დასა ხან ყახბეგი, ხან არაბრავი,
და მისიარა ყველაზე მეტად
უსახურდოდ მგავსს სილიერი მათი!

კრებულში ორმოდითომად ლექსია მოთავსებული. ქართველი მჭიობედლის გულამდე მათ უფუადოდ მაკვე პოეტის მადლიანი სიტყვა.

ოვანესი წელზე მეტია საქართველოში ოვანეს კარაიანს იცნობენ, როგორც ნიჭიერ მთარგმნელს, რომელსაც სომხურ ენაზე თარგმნა ნიკოლოზ ბარათაშვილის, ირა ახაშის, გრ. ახაშის, ი. ნინოიანის, რ. მარგარიტის, კ. კალაშის, შ. ფოცხოველის, შ. ნაწიანის და მრავალი სხვა ქართველი პოეტის ქმნილებანი. პოეტი დიდა ხანია გატაცებული მუშაობს „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმნაზე და როგორც სპეციალისტები აღნიშნავენ, ეს თარგმანი, წინაინდებლბან შედარებით, გაცილებით უკეთესია.

თავისი ახალი კრებულის „ჩემი ქართულს“ წინასიტყვაობაში ავტორი ასე მიმართავს მჭიობედლებს: „ერთხელ ბავშვობაში კახეთს ვესტყურებოდა ვაგლისს გრამა ქართველმა ვლენხა ღამაში, გამჭვირვად მტყუარა შემომთავაზა; იმ მტყუნის გემო ჩერაც არ დამაწიყენებია. რაოდენ დიდ სიხარულს ვაგრძობდა, იმ დროს ამ კრებულში მოთავსებული ლექსებთან ერთი მანც აგრძნობინებდა ჩემს მჭიობედლს ამ საკითხს მტყუნის ვემოს...“

„ჩემი ქართული“ თვისთავად საინტერესო ლიტერატურული მოვლენაა, იგი გამოძახილია ხალხთა იმ მძიხობის და მეგობრობისა, რომელიც ჩვენი წინსვლის საფუძველს წარმოადგენს.

ივანე დამბიტიანი

საქართველოს სსრ დამსახ. პედაგოგი

დღილი ხანია გაღაწყუნებოდა, არ გვეჩვენებოდა ცუდსიდა და ლითონი, არ ვეუცლებოდა ისეთი მიკარობა, რომელიც სისხლთა და დახერბით შეეცდებოდა თავისი არსებობის გაგრძობას!

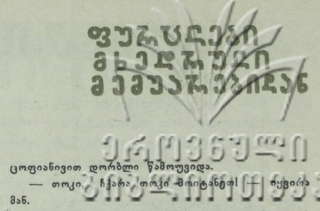
ლ. ანდრონიკაშვილის სიტყვა ამ სასამართლო პროცესზე რეკლამითადელი მჭვირებეკვებებს საუკეთესო ნიმუშად უნდა იქნეს აღიარებული. იგი იწინებ, რომ იგი სიტყვას ამზობდა ათელებელით და ეს მღელურება ე. გ. კუა არა მარტო ღმრთავ საზოგადოების, არამედ მთელ სასამართლო შეუადგენლობას.

სასამართლო პალატამ კორილენკო გამართლო, რაც დიდი გამარჯვება იყო არა მარტო კორილენკოს და მისი დამცველი ანდრონიკაშვილის, არამედ მთელი მომთაბრებული პროგრესული საზოგადოებისა.

ხაბაბა მხანია

საქ. სსრ კ. შარტის
სახ. სახ. რესპუბლ.
გაზეთი

სოველ ბავშვების ასლოს



სოციალიზმის დროში წარმოიქმნა...

... თუკი ჩვენს ობიექტში...
პარტიის რომ ჩამოაბრუნო, ბურჟუაზია თავის ხელშეწყობით, კერძოდ კალის უბნისა აიპყრო...
... არა გაბრუნეს! — უფროა ქალბაში და განსხვავებული თვალთვლით სახეში ჩამოტყდა, მერე ბავშვი გამოაღწია ხელიდან და წვეთი ასწია, თითქოს აინგინდ უნდა გადასროლოს, ეტუზოზა, და გათავიერდა, ხანჯლი ამოიღო, უსუსური ბავშვი მოსალა, ცოში გააფადა და გაიჭრებოდა, უცნაურად მიხედოდა დღის ურობა:

— აი, ახლა იგრძნობ რამდენად გინდა გადართულები ქალი მაგარა ბურჟუაზს, უნდა სწავლობდა ეფსო, მაგრამ ქალბაში ხსნა-ლოანი ნაწილი ახლა მის დაგრა მერტობი, ქალი წიქვა, მერე ბურჟუაზი მოხორცილა და ჩარისკა უბნის უბნისა მოკლული ცოში გააფადლო. ეს-ტკარაილებმა მშაწენე შეასრულეს მისი განკარგულება.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

... კაბიტანმა ამ ამბების სიბრძნე რომ დაამოავრა, გაფრთხილდა, მერტობებს სახეები გაფითრებოდა, ხლები უნდაღრე უცხო იბრისიყვენ ირეადრე, უცვლას უნდა სახე იყო ურისიძობის შრისხანე გინწობით. კაბიტანმა ბოლოს ეს თქვა: — ეს არ შეიძლება უფროსი იყავს. მე უნდაც ცნობა მაქვს, რომ ზვად დღითი, ძალიან ადრე ბურჟუაზი მიღო დასოს მიუღღის ხეობაში, ბუგუნის ახლოს. ხარტებში მიაქვს ობერლენდის-ისიბისი. თვითონ პირადად გუგუნის ანაბოებს მის მისამართე, გერმანია, ტრასაბოს, რომ მას გებულებს იო იცნოს... საჭიროა ბოლო მიღღოს მის თარსე, ეს უნდა ვადაუტყრო.

არ მოვიფიქრებ, ხოლო ნაბრძანა და ნადვალს ობერლენდის უჭაწიანია.

სუთი დღის წინ ბურჟუაზი თავისი ავაჯკებით შეიჭრა ციხეში, ხადე ოცდაათიო ტყვე საყურათი ხელით დახოცა, მერე თავი მოუყარა სოფლის მთელ მისახლობას, დიდისა და პატარას, ქალსა და კაცს, ხსენის ცოში დაამწყვეტა და ირავლე ადუცა შემოკრიბა...

— აქ დიანუ წამდელი ციხეობით. ცოში ხაზბი აქ ტკარდა, ვაოცდებენი უჭობიღენე აქეთ-იქით, გარსივალს ციხედენი, ჩაიდა და იდუწით მასტებს ციხეშეისახანე, მაგარა არსად არ იყო გარსივალა...

ტიროლენ ბავშვები, მოსიქვამდენ დედებო... — მოსაუბო, მოსაუბო! — გახანა უცებ ხაზბოში ხანა.

სოფლის აივანზე ხლებმურგული ტყვე პარტიის აივანზე და შუა ადგილს დააყენეს, აქტივობა მიტღატული ქალბოთი ამოუდგინენ.

ტყვე ხანკაცუნდელი და თავიანთი ოღა, მალად ტანს ქვბეცა იყო, გამზადარ, სახე ვიკიბოდად და ყურბასყვენილი, თვალები ქვეშ და ოღუბეცად წარტი ლაქები დაწყო. ეტუზობად, უწყობად ლაქები იყო.

ცოცა ხნის შემდეგ აივანზე გაბისასდელი ქარბი გაიღო და ბურჟუაზი გამოვიდა, გრმობილი ოციერის მუნდარი ცეცა, გაბისილიანად შედგა, თაღი გააფადა ცოში აფშორად ხაზს, ერთი ჩაახუნდა, წიღში გაიშარა, მუნდარი გაიწორა, ვეგრდეს ჩამოყვებულა პარტიანები წინ მოსწია და ტარს ხელებს გულ დააღო. ასე იღვა ას ცოცა ხანს, და იჭურბობას აოჯღებოდა. რამდენიმეჯერ გაიარ-გაბოიარა აივანზე, მერე დატყვევებული პარტიანის წინ გაჩერდა, აიოჯღებარ-ჩა-ათვლიერა, შეუღღარა და გასარტებოდა კოლოთი შეტყვიანა: — კიდევ არაფერი იტყვი?! ხადე არიან და ვისთან იმპლები პარტიანები? გირჩენია, ახლავე სოციალ უკვლადერი. მიმხებრდა შენთან ოღობა...

პარტიანმა თავი მალად ატყრა, შეხედა ქალბის, სულბოშაწივითი რომ დასტკარდა თავზე, ხსიკვდილიდ განწირულმა ქაბეცა გაწია, თითქოს უნდა დატყვიდა მტერს, წინ წაწია კიდევაცა შეკრული ხლები დაქინა, მაგარა ამოად, გასაქინა არა ქონდა, ისე იყო შეტკობილ.

— მე უცვე ვიბარბით, რომ მე პარტიანის არა ვარ და არც ცოცა სად არიან პარტიანები! — ძლივს ამოქვცა ნაწამებში.

— კაცს წინაყი ვისია? — ბურჟუაზმა ჩიხიდან მოსწივარის ბილეთი ამოიღო და ქაბეცს უჩვენა.

— ჩემია...

— აჟი არაფერი ვციყო.

— მე არაფერი არ ვციც და ვერც მტყუბო...

— უყარსანდელი ვაფრთხილდებ, ვაძლევ სუთი წუთის ვადას, მერე იცოდებ, პასუხს აგებ შენც მის ხაზბე! — ცოკენე გაიშარა ხელი ქალბო.

პარტიანმა თვალი გააფადალო შემოწარულ ხაზს.

— ამით არა ერთბო, მე რაც ვინდა მის მოუციო... რა დაზავებს ამ ბავშვებს.

— ვუვლანი ვაწაყვეტნი ხაწი! — ამობრიალა ქალბო, — სუთი წუთი უცვე ვაგვიც, ამა რას იტყვი!

— მე არაფერი არა მაქვს სათქმლი თვალბეში ხსიხლი მოაწეა ბურჟუაზს, პირიდან

1942 წელი... შემოღობომა... ეს ის დრო იყო, როცა ჩრდილო კავკასიაში ცხარე ბრძოლები მიმდინარეობდა. მტერი ვაფრთხობი აწუხებდა კავკასიის ქედებს, მაგრამ უკუღმ ნაჩქარე ხვედრებდა ჩვენი მამები ჩარბის, მთელი ჩვენი ხაზბეცის შეუჭარა წინააღმდეგობას. მიტღერის დეიბოზები ხსიხლბად იღლებდნენ.

არა ვაგზაურე ხტებხს, რა მუსანობას არ მინარჯობდეს დამტკობლები, რაბა თავიანთი მისამალუტობა აღსარბობა თვადენე აქტივობისა. ფორტებში მათ ჩამოკაბდა ვაწყარბილი ქალბო, რომდენიღ უწყობადო დედებდენე მოხაზბეობას — ქაბეცა და ქალბე, დღისეც და პატარასაც, ამ ვაწყათა შორის იყო თვადობო ობერლენდერი, რომდენიღ თავისი განსაყურბებული ბავალობისი შეუცა.

ობერლენდერის ბავალიონი ცნობილი იყო „მერგანის“ („მოილო“) სახელწოდებით. მიტღერბლებმა მამბო თავი მოუყარეს კაცისმოკლბობას, ვარწლებს, რომდელიღ აფაბიაობის აღაჯღებობის ნინაწილად აღარ ტყობობდენ.

ობრვიდობის დღის რქობებრში აქ, ჩრდილო კავკასიაში, დღისათა შობის კალბეზე, მომტებდებდა პარტიანული რაწბი; მცე ამ რაწბში ვიკიბეცობილი.

ოქტობრისი ერთ ხაბამბო, როცა უკვე კარგად შეიბოტბობი იყო, ისე, რომ ამ ნაჩქარე ხაზბეს ძლივს ვარბედი, უღრანი ტვის შუა გულში, ერთი დელი წარბეცა მის ქვეშ მოვარბეცო თავი. ცეცხლი ვაგაწელო, ვარს შემოვრბეცედი და ხვადენდელი ბრბოლის ირავლე დავიწყო ღლაპარაკი.

ჩვენი რაწბი კაბიტანი გრბოლო ვეუღლბინი მე-თაურბოდა. ეს იყო შუახნის, საშუალოზე ოღადე მოკალი, ბრბე და ჩაუსკვნილი კაცი, მამბი და შეუღღარე მებრბოლი, რომდენიღ ბეჭერბა აწუხებდნა ათავებე ჩვენი მიწაწყალზე შემოჭობილ დამპურბობლები.

ახლა კი ჩაიღებრბული იყო კაბიტანი. ძალზე დასტობი ვითარბეცობი უხდებოდა ბრბოლა ჩვენი რაწბს. ბოლო დედებში მიტღერბლებმა ეს ვადაჯვიერბს და ცდილობდენე რაწბი მოეწყვედიყო. საჭირო იყო რაწბის ვარბეცეც და პასუხბო დარტებოდა. ამა მერბისათვის საშავერო მივეუღლო. ეს როდი იყო ადელი. ვეუღლბინის რაწბს გერბნელიც პირდაპირი საწილო დავიქმედენე.

და აი, ახლა მეუთარს უნდადა შექმნილი ვითარბეცო ცეხასობა თავის შემოტბობინა.

კაბიტანმა მისივე აწყრა თავი, აქეთ-იქით თვალბო მოავლო, ვუვლანი კარგად შეივალდებარა, წამადეცა და წელი ნაწიხით შუა ადგილას ვაგოვიდა, მერე წელის მბით დაწყო:

— მძებო და ამხანაგებო! მე მგონი, დელი ამის განმარტბა არ დატკობრბობა იმასე, თუ არა ხანს მოვარბი ამოყვანა. ვიცო, ძალიან დამკანულები ხარო, მაგრამ უნდა შეივალდო, მტერს მტრბოდა დატყვიდო. მიტღერბის ურბეცბს ხტებენი უცვე ვატბებელი აქბო, ამბობო არიან ასე ვაყოლებდენი, აღარასი იტბობენ.

კაბიტანმა ვაგვადენო, თუ რა სდებოდა იმ მიღამაშობი, სადაც ჩვენი ვიბრბობდით, თურბი ობერლენდებრბა მონახა აქ, მოტბი თავისივე მხავის ვარწარბა, ვარბად ბურჟუაზი, ადებრბა იგი ვანე-სახლბედი უღლებებობი: ეს მიწაწყალი დაწარბდა უფარბო-მალურბობის მიწაწყალზე, აწიკობდა დედანაწადო მისახლობას, სოფლებში შეტღობის-თანეც ცეცხლს უცდიდებდა სახლებს, ზერტბდა და ხსარბობილბურ აგზავნიდა ყველას, ვინც თვალბი



თავი, ზონეზითა ბრძენსა

როგორც წყაროდან ირევა, უჩრდო ტახთან ახალგაზრდა ოცნებისათვის ერთად ლიტერატურისათვის სივარულად უნდადმა მარადიანმა შთანთქმულმა. მათგანვე ერთხმად აღნიშნავენ ზოგანთა საგარეოებს წარმოადგენს ერთად განსწავლულობს და ლიტერატურულ-მეცნიერულ საქმიანობაში მიღრეკილებს. ქება-დღეობის იხსენებენ, მაგალითად, მარადიანს შეიღწეულს ვაჟებს (978 — 1012 წწ.), რომელთა ურბენი დაწერილი უნდადნავე ლექსისა და სხვადასხვა თანაურ დაწერილი ტრაქტატის ავტორი უფიქროს. უახლესის (იგი იყო „უახლეს-ნამეს“ ავტორის ბაბუა) კარზე თავს იყიდებენ სპექტრულ განსწავლულ პოეტები და მწიგნობრები, რომელთა შორის განსწავლულობს ბრწყინვალედ იან სინას (ვიციც) და ალბერტის სახელები.

ვის დროს მოუწრდა ახასინა ვილნის სიცილიც!

ვილანობის სიცილიც დაწერილია ზოგანთა იტორიკა. მარადიან ოქროს ტახტად წარმოქმნა იურბილები სიცილიც და მათგან სიცილიც ბლითა ნიჭითა და სიამებთ განსწავლულმა საგარეოებს უღობ.

თუ ვილანობა იტორიკა უნდადნავე ზოგანის მეტად ხანმოკლე როლის შესრულება არგუნს შეეძლოს, სხვაგვარად მოვიცა იგი ვილანობისთვის წყაროდან დაწერილი „უახლეს-ნამეს“, ენათა სკლონათის გააღებინა და დღისათვის მრავალ ხელნაწერის სახით შემოგვინა, რომელთა შორის აქველიც აღნიშნული 1827 წელს თარიღდება.

„უახლეს-ნამეს“ პოპულარობა უკვე უკან სიცილიც უნდადნავე გასცდა საერთო გურგანის და სერბთა ირანის ფარგლებს. ცნობილია, მაგალითად, ამ ძეგლის ჩამდენზე თურქული თარგმანი, რომელთაც უმჯობესი მასწავლებლები XI საუკუნის პირველ მეთოდს განსწავლულებს (აღნიშნა ამ რამდენიმე წლის წინ ქ. ტაშაუბოლი).

ქართველი მეცნიერის წმინდინობითი ცნობა კი, როგორც ვიცით, XIII ს-ის დასრულებით თარიღდება და ამ ძეგლისადმი ინტერესი და განათლებული ქართული საზოგადოების ინტერესი და ურბილებზე მიაგნავენ, ის ხალხის, რომელიც არადასწავლად და სწრაფობა იძულებული შექმნიან ცნობად, მუდამეგას ცხოველი ინტერესით ცნობად და პატეს სიცილიც მუდამეგას (ქართული თუ მათგანთა) კულტურული მინაშობრებს.

ფიქრები კი ქვეყნის, რომ მისი მიერ „უახლეს-ნამეს“ ერთხმად ვაჭირი ნახებენ „დერჯიან“ (ქართველი) თანამშრომლები იქნებოდნენ მისი ოხულებს ერთ-ერთი პირველი უფიცილი მეთოდები და ვინაშე პირველი მათგანობები?

უზობლად სანტრეპის ამავე და დასრულებული შექმნილი კაცობის იტორიკა. XIII საუკუნის დასრულებს ქართველის ძლიერი სიცილის დასრულებს მეტად შეეძლოა უფიცილი და ბრძობითი იფიცილი ირანის დამსწავლელი მარადიანობებზე მაგალითად. უკან ქართველი მწიგნობრის ზოგანთა ოდინდელი სახელმძღვანელო, გურგანის დღეობა „მთიანეთის ვიდრე გურგანისა ქვეყნად...“ — დამსწავლელი „იტორიკის და ახასინა“ ავტორი — და ვიწარ გურგანის ქუეყანის ამავე, ქართველი მთიანეთის, უნაურ იყო უფიცილითა. და ეს იყო უაშკარა ირბითა და განზარაბით ბრძენის მფიცილი თამარის, რომელიც სხვათა შორის გურგანის ქვეყნის შეგინებულს წინაყვ კარზე იცნობდა.

აქ ტუცილიც არ სტრდავ ქალის ნიჭისა „უახლეს-ნამეს“ ავტორს.

„უახლეს-ნამეს“ ინტერესი არც ნავეიერებ ხანის საქართველოში ვაჭიარა, რაც უფიცილი მეთოდების ამ ძეგლის ჩვენმდე მოღწეული შემოღობულობით ირბინა, შესრულებული XVIII საუკუნის პირველ მეთოდებში, დღეად განსწავლული ქართველი ვარკვენიონის, მთე ვახტანგ VI-ის მიერ.

ვაჭიარა მეთოდული ქართული თარგმანი „მთიანეთის“ ენობა, რაც დამსწავლელი ჩანს „უახლეს-ნამეს“ ავტორის სრული სიცილიც — ამის ახასინა აღ-მაგალი ქვეყნის შემოგვინა „მთიანეთის-საინასინა“ ლექსითი და პირაული ვერსიები.

ბოლოს, ვინცა ერთი ადგილი მოგვინათ „უახლეს-ნამეს“ ვახტანგ მეთოდული ქართული თარგმანისა: სწავლის დროს არ ძუნდა უნდა ან ეს არ სიცილიც — ვერ უფიცილიც არ მფიცილიც მეთოდული. არც ხამს, რომ ერთი სათათი არ ვაჭიარა, რომ არ სიცილიც რა!

ზოგანთა ლიტერატურულ-მეცნიერული ტრადიციები წარმოადგენს ვაჭიარადა ვაჭიარადა შეიღწეულს, ქართული მათგანთა მოხსენებულმა ქვეყანაში. მის მიერ დაწერილი „უახლეს-ნამეს“ ავტორის ხანის მეცნიერებისა და ხელნაწერის სხვადასხვა სტრუქტურის ავტორის განსწავლულობა, ირბინადად შექმნილი ცხოველისეული გამოცდილობათა.

„უახლეს-ნამეს“ 44 თავისგან შედგება, რომელთაც თითოეული ცალე საკითხს ეთმობა. მასში აღმართული და განხილული საკითხები შეეხება ადამიანის ურბილებების ცხოველის, პოეტისეული საქმიანობის, რელიგიის, პოლიტიკის, საზოგადოებრივი ურბილობის, მედიცინის, ხელოვნების, ეთიკის, სპორტის და სხვა სტრუქტურის. შემოგვინათი როლი, რომ XX საუკუნის ცნობილი ირბინადად მწიგნობრის და პოეტის მათეკა უმ-შოარა ხასინას ამ ძეგლს ამინდობადა ეთმობადად მუსლიმანური სულტურის ქრისტიანობა“ უწიდა.

ამაგანთა, ამა ქვეყნის ძლიერი ინტერესების გამოხატული არსებობდა ავტორის „უახლეს-ნამეს“ „ფიცილიც იცილიც“ განსწავლული, მათგან მასში ამახასინა-ვაჭიარებადა უფიცილი განხილული არცა, ამა მაგალითად, „უახლეს-ნამეს“ ავტორი, თავის მათგანთა თანამშრომლობა განსწავლულობს, მაგალითად აზიასა ქალის აჯღელსა და რომელ-მეცნიერებებში; იგი უპირატესობას ანიჭებს ადამიანის პირველ ღირსებებს უფიცილიც და ქართველი მათგანთა შედარებით და სხვ.

„უახლეს-ნამეს“ 1083 წლისათვის არის დაწერილი, რომელიც ქართულ უკვე 60 წელს იყო დაიდრელებული. ამ ძეგლს ზოგანთა ოდინდელი დღეობის მეტად ურბინადად მთეგას იწყებდა, წარსული ბარბელე ბადაღეზ ოცნებები, აღმულები, მღიღობილი წყაროდები...“

„ცოდრე შილი, მე მოგვხდეს...“ — ასე მათგანთა ქვეყნის თავის შილის ვილანობა „უახლეს-ნამეს“ შესავლობს.

მწიგნობრის ვინ მოახლოება ვაჭიარება მარადიანი ჩამოხატული ვილანობის მომავალზე ფიქრი არ ახვედრებდა მოხელს. ის იყო მისი წყურბული, იმედი და დარწმუნება. სწორედ მას უღწევა ქვეყანასა „უახლეს-ნამეს“, მთავის დაწერა კი შეგინებ-ანდობის, რომელიც უნდა იტეხილმანდა ვილანობა თავის ცხოველისა და მოღწევაში.

ზოგანთა ტახტისა და იფიცილიც მათგანთა მომავალი უფიცილიც იხსენებდა ცხოველისგან და ბრძობენ ქვეყნის. ამიტომაც იგი შეიღწევა ათავარ არგუნებს აქველიც, სხვადასხვა პირიცილის (იცილი ვაჭიარა-ბელონობის კი) ვაჭიარებისათვის ადგობდა „უახლეს-ნამეს“. ვინ იციის ცხოველის რას შემახსენებდა და საით გადარსობდა თოქმის მომავალ სახელის და მათი დარჩენილი ზოგანთა.

ხანმოკლე აღმინდა მათის მიერ დამსწავლელი ვილანობის ვილანობა: 1080 წელს მუდამეგას ჩამოვადეს ახასინა.

ვინ იციის, მათგანის შეგინება-ანდობის კიოს-

„იტორიკის და ახასინა მარადიანობის“ სახელმძღვანელო ცნობილი XIII საუკუნის ქართული მათგანთა ეთიცილიცობა: „და თამარის, ვინცითა და განზარაბითა ბრძენსა, არ ავიწყლებოდა ენის მწიგნობრული ქვეყანის“.

ვინ იყო „უახლეს მწიგნობრული ქვეყანის“, რომლისათვისაც ურბენი ცნობილი ურბინადად დაუბოძა „ვინცითა და განზარაბით ბრძენს“ თამარ მეფეს?

ქართული მეცნიერული ვაჭიარებებით, „იტორიკის და ახასინა“ წმინდინობის ცნობაში, ავტორისა და ახასინა XI საუკუნის სასწავლებელი ავტორის ქვეყნის ნაწილობის „უახლეს-ნამეს“ ქართული თარგმანის არბინების ტრადიციად. მასში მითიანობა მითიცილიც საუბრობს სახელები — „უახლეს“ და „ქვეყნის“, რომლებიც მთიანობა უფიცილიცა სიცილიცა წარმოადგენს შექმნა.

„უახლეს-ნამეს“ (ანუ „უახლეს წყინა“) შესავალ-ცნობაში სასწავლებელი პირის ერთ-ერთი აღმინდელი ძეგლია. თავისი მბრატურული დარბინებითა და მრავალმხრივ ხანტრების ნაწიანობის, იგი წარმოადგენს, ერთი მხრივ, სასწავლებელი მბრატურული პირის ჩინებულ ნიშნულს, ხოლო მეორე მხრივ, ფრად სავარაუდები „დიდიქორე-მორბინობის ტრაქტატის (ერთ-ერთი უმწიგნობრულიც) ამ ტიპის აღმინდობის ოხულებობა რიგში) და ფსალმუნებელ იტორიკულ წყაროს.

„უახლეს-ნამეს“ ავტორი ქვეყნის (მისი სიცილიც) სახელია — ამის ახასინა აღ-მაგალიც ქვეყნის იხასინადენ ბუე ეახლს ბუე ვაჭიარებდა ბუე ზოარ) დიანად 1082 წელს. წარმოადგენს იგი ქვეყნის თავისი ირბინადად სავარაუდობის, რომელიც ვაჭიარებლობა და მრავალხრივ ვაჭიარება და ტახტისათვის (ეს-ესი ზღვის საზღვრის სანაპიროზე მდებარე ოლქები) 927 — 1080 წლებში.

სხეწეული სავარაუდობის აღწევადა უაჭიარებდა მარადიან ბუე ზოარის (927 — 985 წწ.) სახელს, რომლის სახეწეული წარმატებების შესახებ ვრცელად მოგვითხრობენ არაბი ისტორიკოსები — მისიყალიბი, აბინი, იან-ალ-ასირი, აბუ-ლ-ფიდა. წყაროთა ცნობით, მარადიანის სახეწეულიც კასპიის ზღვის საზღვრის სანაპიროებზედ ამახასინადენ და იხასინადენ იყო ვაჭიარებელი. მათეკა ვაჭიარებელი, სახეწეული წარმატებებით ვაჭიარებელი მარადიანს თურბენ არაბთა წინა ვაჭიარებლობის სასწავრ სხეწეულიც ირბინა და არაბი ბაღიდადის სარწმუნოებო ქალეკ ბაღიდადის დაჭიარება. თავის თავს მარადიანს სა-ქმინა ვაჭიარებდა სიცილიცა (მთეკა ვაჭიარებდა თავის პირდაპირ წინაპარ) და იქარის ტახტის მბრატურა მოწიგნობის, სასწავრ უფიცილიცა მრადე ვაჭიარებელი.

უფიცილიც ირბინადად დარჩა გურგანის მფიცილიც, მფიცილიცის ქალეკა“ (ანუ უფიცილიცენ ქ. ბადაღეს); 985 წელს შეიქმნებოდა თურქმა მეომრებმა იხასინას ახასინა ვაჭიარებდა მარადიანს.

მისიყალიბის ცნობით, მარადიანის ცხოველის თურბენ ფიცილიცა მათგანთადად პირიცილიცა. მარადიანის სიცილიცა შეეძლო ზოგანთა მრადეობის კიდრე შენარბინებს ვაჭიარებელი მოღწეულიც რა დამსწავლელიცა, მათგან წმინდინობა თანდათანობით დაწინდენ და უფიცილიც ძლიერი პოლიტიკური ძალბის დაეწიებდებან.



დაუპირისპირი უახვედრება

ანონ პეჭავაკიანი

პროფესორი

გიორგი ნიკოლაძე მრავალმხრივი ნიჭით დაჯილდოებული, ჰუმანიტარულ დიდებულებთან ადამიანი იყო; მას ჰქონდა არასტრუქტურული მხსენებლობა, გამოირჩეოდა უღიარებელი შრომისმოყვარეობით, იყო კეთილი, გულწრფელი და უბრალო. მას, როგორც გამოჩენილ საბჭოთა მეცნიერს, ჩვენი კულტურის ისტორია ვერღეს ვერასოდეს ვერ აუხვევს; ამას გარდა, არც ჩვენი სპორტის ისტორია დაიწერება მისი სახელის მოხსენებლად.

პირველად მისთან სწორედ ტანვარჯიშა უშმა ჰეგდარა და დამპყვობა და მეც ჰქონდა დაიწყო ჩვენს მოგონებაში — როგორ იყო და დარჩა ჩვენს მხსენებლობაში გიორგი, როგორც სპორტსმენი, ტანვარჯიშით მოძრაობის მოღვაწე და მოახლო. სპორტი იყო მისი სტატუსი, რომლის გარეშე მას არც ერთი დღე არ შეეძლო გაეტარებინა, იგი იყო კუნთების და მთელი სხეულის ბრძე ვეჯეტი, ერთი შეხედვით თითქოს დამბინძურებული, მაგრამ შეიძლება მუსხუთად და მოხდენილად მოვიჩინოთ, რადგან მას ჰქონდა უწყვეტად, რაც აუცილებელია მაშალ კლასის სპორტსმენისათვის; სპორტისათვის და განვითარებული ტანი, სამართალი ნიჭი, ნებისყოფა, გამბედაობა. ტანვარჯიში იყო მისი შრომა, ვართობა და სისრულე. ამავდროს, ეს იყო მისი წინაშეწოდებული საქმიანობა-მოღვაწეობის საშუალება და ხალხის საკეთილდღეოდ სპორტულ საზოგადოებაში ჩვენი დაუწყობილ მასწავლებლებთან, გიორგიმ განაგრძოდა იტალია, იგი იყო მრავალი ექსპერტისა და ფაქტორებისა და სპორტული გამოსვლების წამომწევი და ირგანოზატორი; მასწავლებელ მასობრივი ფაქტორები და ტანვარჯიშით გამოსვლები თბილისში (ფეკსე), ქაბულში — ალავერდოვანს, ასევე დიდი საქართველოს სოფლებსა და ქალაქებში და სხვ. ვაკეში გამართულ ტანვარჯიშით გამოსვლების გამო პოეტმა ვანო ყუფიაშვილმა ექსპროსტო ურდეს ჩვენს მოგონებებს, იგი ასე იწვევდა:

არწივთა თვლები ბრწყინავს ვარსკვლავებზე ფლადის ნაბიჯი ვიწმინდებით სიბრტულს, მღვდლები მივიღებთ ვერ ვარჯიშობავებდა, მიღობართა და იწვევთ ვამას და ტრიაბულს.

ალავერდოვანი

ტანვარჯიშით კლინიკები და ჰეპოტები ალავერდოვანს გიორგი ნიკოლაძემ და გიორგიმ ეგნატაშვილმა წიყვიანს (ქალია ჯეჟუს ხელმძღვანელობა გიორგის უმცროსი და, თამარ). კახეთის უკველი ქუთხიდან ჩამოსული მეურბელების ურჯენით ტანვარჯიშით გამოსვლა — გუნდური, ბავის სულადი და ახალადი ვარჯიში. ჩვენც ჩვენი მხარე ვეცნობოდით ჩამოსვლებში, კერძოდ ცხენისან ფეხ-ხეცხერების დღეს, და ქართის ალავერდის ტაძრის გარშემო. იყო ჰიპოდომი, ფარავანი, მრავალი სხვა სანახაობა.

ქრ კიდევ გზაში, თიბლიდან ალავერდის ტაძრამდე.

ჩამდებები მიმავალი სოფლებიდან გამოდენილი ხალხი დიდი ამბით გვხვდებოდა, ხოლო ბავშვები დიღხანს მოვდევდნენ იმის გამო, რომ ვაჭრები ფეხშიწეული და მოკლე შარავლების ამარა იყვნენ, ქალიშვილები მოკლე შარავლებითა და მისურბებით. ასე შეუძლებელი იყო მივახივებდით შარავსზე. ჩვენი ორი ხელმძღვანელი, ორი გიორგი უკველ უკან მოდიოდნენ, თავიანთი ბრძე, ვაკეპური აღნაგობით ისინი განსაუბრებულ უფრადებს იქცევდნენ. მაუერბელობაზე ბევრი დაგვიჩინდა, რაც ჩვენც გვახიარებულა და იყო სამართალი სიღალბისათვის. გიორგიც დაღობდა თავისებური უშუალობით. ასე ვეცნობდნენ მიმავალი, ასევე უფრადებს ტაძრის გარშემო შეკრებილი ღვა ხალხი. შუგდებ რომდესაც ვაკეცნენ, როცა ჩვენი გამოსვლები ნახეს, უკვე ყველა დიდი თავზაიანობით ავაქიბოდა.

შორულად ფაქტორებზე გიორგი დაგვიყვებოდა ხოლმე უფლის წევრებს, სწინადა თავის თავი იფარებდა კიდევ. ალავერდოვანს, როგორც მასსხვს, გამოსვლებს ორი დღე-ღამე მოვანობოთ. სხვებთან ერთად ვაივით დამე და მესხედ დღეს ისევ ფეხით გამოწყვიტი თიბლისს. წამოსვლა შეგვიყვანა და გზაში შემოვიყვამდე. უკანსკელი 4-5 კილომეტრი წინაშე სიბნელით მოვდებოდით. გიორგი,

გიორგი ნიკოლაძე.



რა თქმა უნდა, სულ უკან მოიბრუნა და ჩამორჩენილებს, უნებარესად წამოვიღებთ უკლებს.

ასე სიბნელით ვიწმინდით თიბლი დალილები, ვაჭრები, დამწეულები და მივარჯიშით თიბლის ქალაქის სასწავლებლის დიდ დარბაზს (ტრადიციულ შეხიფებულ სათათბირო დარბაზს), სადა ჩვენ ვიყავით ადამიანებულნი. სწრაფად შევანადრდით და მოვეწყვეთ დასაძინებლად. გიორგი დიდხანს არ წეებოდა და ყველას თავს დასაძინებდა. როგორც იყო, ვვიან დამით ჩავეყვინა, ვაჭრების გველა ვიპოვედი სიღალბის-ხარხარა. გამოირჩევა, რომ გიორგი კიდევლამ რაღაც ფიცარზე მოწოდებოდა, დიდობის ლუკმით პირში დაქინდა და ვერ გრძნობდა როგორ ჩხვებდა ვაჭრებს ფიცარიდან ამოვყრილი ვეფხე ლურსმანი.

სპორტსმენი-მუნიციპალი

გიორგიმ ეგნატაშვილმა დიდი ამაგი დასტოვა ახალგაზრდობის ფორუმზე და სულდობი აღნაგობის საქმეს. ამ შესანიშნავ ადამიანზე ბევრი დიფერა და ბევრი დაწერა. მეც დიდი ხანი მისი სიტყვის წინაშე და მართებს მასზე ცალკე მოვიყვინა დაწერო. ამ ქონდა გავისწინო ჩვენი დაუწყობი შეგნობა, სპორტსმენ-მუსიკოსი, ჩვენი ფაქტორების და გამოსვლების მუშაობა იმანაწყო და დამამყვინებელი ეგვენი მიქელაძე. იგი ჯერ კიდევ სულიად ახალგაზრდა, ჩვენი ტანვარჯიშით საზოგადოების სასული ორგანიზატორი ორგანიზატორი. შევარჯიშებოდა ხელმძღვანელი იყო. ცნობილია, რომ მიუხედავად ხანმოკლე სიცოცხლისა, მანაც დაუტყდებელი კვილი დაწინა ტანვარჯიშული საზოგადოების საქმიანობის, ხოლო ქართული მუსიკისათვის კულტურის სფეროში, უნებარესად სასულიად და სიმონიური მუსიკის დანერგვასა და განვითარებაში, მან მოიპოვა დიდი გარდა, როგორც დიდად მოღვაწე. იგი შესანიშნავი დიორთი იყო და სულ რაღაც ექვსი წლის განმავლობაში მოიხეცა დიდი სახელი არა მარტო საქართველოში, არამედ მთელ სამხრეთ კავშირში.

ჩვენი, სპორტულ საზოგადოებაში, ეგნატი ძალიან ენერგიულად ვარჯიშობდა. ჩვენ მოვეყვინდა მისი ახალგაზრდული მჭეუარე ენერჯია, სისილიც და გატაცება ჩვენც ხშირად, ორზამთაობით, სასპორტო ოტატრში ვეცნობოდით სიმონიური კონცერტის, რომელსაც ეგვენი დირიჟორობდა. მუსიკის სიყვარულს ამ ენერჯიულ სიამოვნება, რომელსაც ვანკიდობდით მისი დირიჟორების მომხიბვლელი ნაწინისაგან, რაზეც უფრობდა მოძრაობის კულტურა ვეწოდით. თვალს ვერ ვაშორებდი და სიამაყის გრძნობა მიყრებდა — ის ჩვენი იყო, ჩვენი ზედღაც დაგმორჯინებოდა.

სასული ორგანიზატორი, ეგვენი ხელმძღვანელობით მუშავდა თან ახლდა ჩვენს ფაქტორებს მუსიკით (მუსიკის-მუსიკოსი, უკრაინის, ბაშკირის, ფიფის და განსაკუთრებით კახეთი — შუამთაში და ალავერდო-



მარცხნიდან — ნ. მუსხელშვილი, გ. ხავიალი, დ. ვაშაძე, ა. გიორგი, ა. რაზ-
მაძე, ა. ბარკალია, ი. მეტეხაშვილი, გ. ნიკოლაძე.

ბავ; იგი არასოდეს ორცხტის წინ არ უძღოდა, არამედ ორცხტის მუშობის პირველ მუხრებზე, არაყენა ფრთხე, ოდნე მოიშორებოდა მარჯვნივ, თან სასულ მისდ უკავდა, რომლის მას მკვეთრად გამოიჩინდა და ჩვენც ვგახალისებდა.

ეგვიან ჩვენიან ტანფარქში ამეღანებდა თავის მუსიკალურ ნებისა და შესაძლებლობას, ხოლო მუსიკალურ მოდერნიზმში ზოგჯერ ვერ ვარადა საორტის სიყვარულს. ასე, მაგალითად, კომპოზიტორ გ. თაქთაქიშვილის მონოგრაფიაში ეგვიან მი-
ქაძეზე შემდგენიარად არის აღწერილი მისი შემოთხა მოსკოვის დიდ თეატრში, როცა იგი ქაბო-
ლონი ხელოვნების პირველი დეკლის წინა დღეებში რეპეტიციას ატარებდა: „იგი რეპეტიციის შეუ-
წყვეტლად გადავიდებოდა ხოლმე ორცხტის რი-
ზარის, — ტუბოლად ზომ არ იყო სპორტსმენი, —
დელი თეატრის ევენტირება დაბანაში იან გა-
ჩნდებოდა და მან სა- უდრებოდა ამოწმება
პარტიკულად, ოდნეოდან და ისევე დაუმრედე-
ბიდა დირიჟორის პულსს. არა გნებია, ვინმე მი-
წრებოდეს დირიჟორის ასეთ უცნაურ იდეებში“.

2. თაქთაქიშვილის წიგნი ნახევრებია, თუ რაოდენ მაღალ შესავლად ამოვდენენ გამოჩნდო რუ-
სი მუსიკოსები — მედიკაგები, დირიჟორები და
კომპოზიტორები ეგვიან მიქაძის შემოქმედებას,
ეს იყო მძღავალი და უხელო კალანტი. საქართვე-
ლოს ზუნების ტრიფალი და თავისი ხაზის ფიო-
რეზობადი კულტურა მან ბავშვობიდანვე შეისისლ-
ხორცია; არც ის იქნება გადაპარებულთ თუ ვიპო-
ვით, რომ მან თავისი ძლიერი ნებისყოფა და შეუ-
პოვარი მიზანწრაფვა გამოიშუფავა ტანფარქშილი
საზოადლების ვატირში, სადაც საბოლოოდ ჩა-
მოუკლავდა მისი ხასიათი.

გიორგი ბაშოცვას იბარებს

გიორგი ნიკოლაძეს არაჩვეულებრივი ნებისყოფა ჰქონდა. სწორად, ვარჯიშობის დაშთარების შემდეგ, როცა ყველა სპორტსმენი დაღლილი ჩასაცემელად მიეწვეოდნენ, იგი დაბანაში რჩებოდა, განაგრძობდა ათაღებულ ვარჯიშს და ჩვენც ავჯვამილით ხოლმე უფრო სწორად ტაქტზე ვევიბრებოდი ერთიმეორეს, ვინ უფრო ადრე დაშთავრებდა 20 ან 30 ვაგერე-დოლო ირთვი მარჯვ. იყო ხუმრობა, სიცილი და მხარაული პატივობა. დრკაფორმების გამოხიდა გიორგის ჩვეულებრივი „აი, შე დაღუპული“ — თუ ვინმე ჩვენგანი ლტობს უცხოებას შეასარტლებდა; ან მისი თავისებობის სიცილი, თუ თვითონ იყო გამარჯვებული. ზოგჯერ მართადა შეიგნის რბენაში გამძლეობაზე მოედინის ვარჯიში. ამის შემდეგ გიორგის ირგავლდ შემო-
კრებილი ვაჯვადებოლი ხოლმე პუბსანოვის

პროსპექტს, ავიდოდი ელბაქიის აღმართს და საუბარში ვართლენი რუსთაველის პროსპექტო მივაცილებოდი ვიორგის მოედანამდე, აქ, ამ საუბრებში ჩვენ ვცხიბლავდა ვიორგის ენუღიციცა — საქობებში, მოვლენებში ღრმად მეცნიერულად ჩაწვდობის უნარი. ასეთი საუბრები ჩემზე დიდ შთაბეჭდილობას ახდენდა, რადგანაც მამონ ამოღმწი-
ლო უნივერსიტეტის სტუდენტი ვიყავი და ანდარა რაზმაძის, ანდარა ბენაშვილის, ნიკო მუსხელშვილის, არჩილ ხარაძისა და თვით გიორგის ლექციებს უსმენდი უზარდელი მათემატიკის დისკალენებში. ამ დროს გიორგი იყო ჩემი მასწავლებელიც და მე-
გობარც.

გიორგის მიერ შემოღებული წესისამებრ, გამოდის ჩანაბრებთათვის ჩვენს სტუდენტებს, წინასწარ პრაქტიკულ უნდა ჩავგებარებინა. ამისათვის კი უნდა ამოვეგნის არანაყლებ ხუთი ნაჯალითის უმაღლესი მათემატიკიდან. ამისგან იყო, რომ ჩემს მეგობართან, აწ განსვენებულ დავით ვერგნეთოლმა ერთად ხანგრძლივად ვუმაღლებოდი (ამისხილდა გვერდნა 800-მდე პაჯალით); ბოლოს მივიდეთ უღულება გამოცდა ჩავგებარებინა. საგანი კარგად გვერნდა მომზადებულთ; და აი გიორგიმ გამოცდა დავეთხინა თავის ბიჯზე, ჩვენც თავის დროზე გამოცხადელი მათთან, ასე იქნებოდა ნაშუადღვის 5 საათი. გიორგიმ აღება შეგვინება, რომ ვეღლებოდი, მისთვის ჩვეული შეუალობით გამოველდაპარაკა და გამოცდა დაიწყო — გაშალა პროგრამა და შეუდგა რიგრიგობით შეკითხვების მოცემას. ჩვენც ვასუსობოდი და იქვე პირდალი ფორმულებს, ვაგებოდი მარუდებს და ა. შ. პირველი კითხვა-პასუხის შემდეგ გიორგი უკვილავდარი მღღღავრება და დაძაბულობა.

გიორგი მიმეცვებოდა პროგრამას და ვჯაძლევდა ისეთ კითხვებს, რომლებიც მილიანად ამოსწრაფავდა საკობის დედაზარს. დრო შეუმჩნეველად მიდროდა და მხოლოდ მამონ, როცა გიორგიმ უფრომამა დაშ, რუსულანაა შემთხვევით ვიორგის საშუალოთხის კარბში შემოალო, ჩვენ შეგნებეთ, რომ მეტორომეტდ საათი დაწებულეთყო ამბობდა. გამოცდა ხუთ სათს ვაგარტლებულეთყო. ჩვენც კი პროგრამის დროს იუანსკენული საკობი ჯერ კიდევ გამოუციბოავი გვერნდა. რუსულანი ვაგებულთი შემო-
ავაჯუნებოდა, და როცა დინება, რომ გამოცდა არ თვევებოდა, გიორგის ვაუწყრე ჩვენი „ღებანესათვის“. გიორგიმ თავისებურად ვუღიანავდა ვადინებარება. ამის შემდეგ გამომართავა მატრიკული და ჩამწერა ურეთელი, ფრიალზე უმაღლესი ნიშანი — „წარჩინებოლი“. ასეთი ნიშანი არც მამონად, არც მის შემდეგ არ მიმიღია და ეს მატრიკული შემონახული მაქვს, როგორც უფირფასტის სასუვიარი.

შავიკა აქ მოხდა სარუდლი მოუღონდელი რამოდენი დათა ვერდოლითხილად ჩაუწერდა წინასწარ, გიორგიმ ვერ მოითმინა და ღრენდელი არჩ საკობი ხიდან კიდევ მისცა მას მუსიკოსად, დავით შევსე მანდა და ვარჯველად ვერაფერი უხსენებო. როცა — ვაგარტლად ვიორგიმ, — თვევ მოვიგებოდათ ხელახლა მოხლოა“. მე ვერ ვგვინა ვიორგი ხუმრობს-მეთი, შავიკა როცა დავარწმუნოდი — ეს ხუმრობა აღარ იყო, ვთხობანი: „თითხე, მისეზე უფრო ვამოცადე და ნიშანი დამწერეთ შლბა ვადებო, ეს საკობი არც მე ვიცი ჩარზე, აწ ლეონანდ დავურ-
რე ჩებისთინა ნიშანი ანწარა და ამცე ქაბიანდელ მეთქი“. აი შე დაღუბულეთყო, და უღდაშეშეში ჩაიციცა.

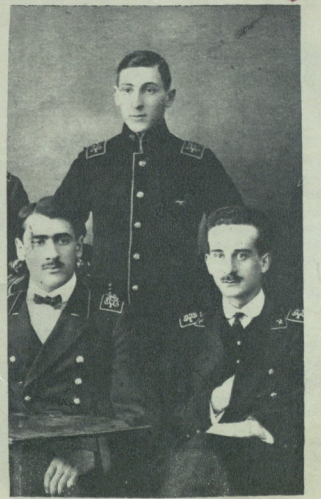
ამის შემდეგ ევეი არ შეგახებოდა, რომ გიორგი დათას სასარგებლოდ ვაგებარებოდა საქმის, შავიკამ ასე არ მოხდა. „აბა, მამ შენც მოვიგებოდა ხელახლა მოხლოა“, მითხრა და სიცილით ვაგოცავიცილა. ჩვენც ვიციოდოდი, ვინაიდან შე ჩემი წარჩინებულთი ნიშნით ხელახლა უნდა მივსულიყავი ვაგოცადებო. მეორე თუ მესამე დღეს კი ისევ მხარეულად ის საქობობოროცო საკობიხც ჩავაბარეთ და მეც შემეძლოდა არ ჩამეთვალა ჩემი ნიშანი ძილდავარჯველად.

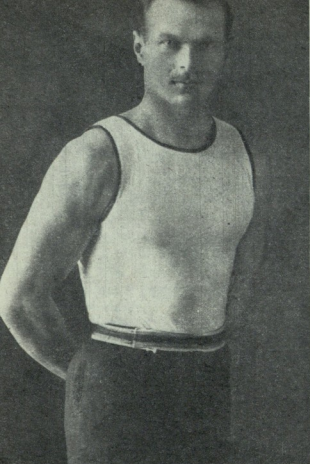
„უსასწავრო სიყვარული და საუბონილი შურისძიება“

ჩვენი ტანფარქშილი საზოადლების დაარსების ერთი წლისთავზე, ამაჟამდ ლენინის სასკოლის სატანფარქო დაბანაში, თვითშემკვდების საღამო მოვარჯეთ. ტანფარქიწიხთა ვარდა, მას ესწრებოდნენ მიწვეულთ სტუმრებოც. ავეე იყო საქართველო ტანფარქის მამათავარი ჩემი ანტონ ლუკსუ, ვიორგიც ვინგანაშვილის აღმარდელი და მასწავლებელი.

საღამოს დასაწიქში მოყულ სიტყვებით გამოვიდენ გიორგი ნიკოლაძე, როგორც საზოადლების ვაგებობის თავგონობაზე და პოეტი-სპორტსმენი მიქელ პატიბაძე, როგორც მისი მოავგილე. შემდეგ ჩვენც მალბოთი ვაგმარებო კოსტრიკო-დენტიტისმებრ — მეორე ვაგმარებოლები წარწოდვადგინეთ კომედი-ექსპრომტი, რომელიც ერთ დღეს შევადგინე გიორგის თაოსნობით. კომედიის სათა-
რი, როგორც მამსოცე, იყო „უსასწავრო სიყვარული“.

პეტერბურგის ტექნოლოგიური ინსტიტუტის სტუდენტები — გ. ნიკოლაძე, ი. ბერიძე, ბ. ჭკვიანიძე (შემდგომში — შაჰისის მოავარი ინენიარი)





გიორგი გვცალაძე

ლი და საშინელი შურისძიება". უმთავრესი, რაც მიიხვედრებოდა სპექტაკლის მონაწილეებს — უნდა ყოფილიყვნენ რაც შეიძლება სასიყვარლონი. და მართლაც, დარბაზში იდგა განუწყვეტელი ჰომეროული ხარბანი; ჩვენ გამოწვრილი ვიყავით ზოგი ქალების, ზოგი კაცების ტანსაცმელში; გიორგის ქალების ტანსაცმელს ეცხა, თამაშობდა საბერძნეთის და აცდობდა რაც შეიძლება ნაწი და მიზნდელი უფილითუო როგორც გამოქცეულები, ისე მიმხვრები; მის მიწვევად შერჩეული გვყავდა ვინა კუკუავე, რომელიც გიორგისთან შედარებით, დაბალი ტანის იყო; მათი საშინელი პაემნები გულთან სიცილს იწვევდა. ბიესის მიხედვით მოქმედება ვიარაღებოდა ისე, რომ არამხოლოდ გიორგი, კალთრად გადაჭმული შიშვენიერებან გრძადა, გარბოდა, ზოლო მიწენდა და ჩვენც, მისი მაყრიონი, უკან მივდევდით. ამ სიბიზილს ბრის წრეს ვუვლიდით სტენაზე და სცენის უკან; აყო გაუთვრებული სტენა სხვადასხვა სპორტული არაღაღუ — ყირაშალო კატარალი, შუგანება, ვარდნა და სხვა ტანვარჯიშული ილითები. წარბილიდენით, მიზნდელი და რომანტიკული „ქაღალდი“ (იგივე გიორგი), თავბრულამხვევ ილითებს რომ აკეთებდა ორბიტაზე.

ამის მსგავსი მხიარულ სპექტაკლებს ვაწყობდით თვით ნიკოლაძეების ბინაზეც, სტუმრების თანდასწრებით. მთელი ამ მხიარულების სული და გული, რა თქმა უნდა, ყოველთვის გიორგი იყო.

ტომარო შურსაძე

მასობის, სახელმწიფო უნივერსიტეტში, ტანვარჯიშული სასოციალისტური დაარსებასთან დაკავშირებით, დავიგვიბო ახალგაზრდა კლუბის დარბაზი; საჭირო იყო იბაკის შეკეთება — მიწის მოყრა-მოსწორება და ახალი ფიცრების დადება. გიორგის წინადადებით სპორტსმენებსა ოცი დღის განმავლობაში მთელი ეს სამუშაო საკუთარი ძალებით შევაასრულეთ. ცოლად მივირჩიეთ სპორტის დარბაზში ზურგით ავიხედი 1.500-მდე ტომარო მიწა და მივღე დარბაზისათვის საჭირო ფიცრები. მთელი ამ სამუშაოს უდიდესი ნაწილი გიორგიმ გააკეთა. ის ზურგით ტოლებოდა მიწით სავსე ტომარებს და ჩვენც თავს არ ვიზოჯავდით: იყო შეჩვიება, სიცილი, ხუმრობა და, ამავე დროს, ხასიათებლო საქმიანობა.

გასაოცარი იყო გიორგის შრომის უნარიანობა როგორც გონებრივად, აგრეთვე ფიზიკური მუშაობის

დროს. იგი გონებრივ შრომით დაღლილი ისვენებდა და ძაღვს იკრებდა ტანვარჯიშით, ხოლო ფიზიკური შრომით დაქანული მიუძღებოდა მადიანს და განვარდობდა მეტყველებ-მედაგოგურ მუშაობას. აღმაბრუნებელი იყო, რომ იგი საოცრად ბევრს ასწრებდა და აქვლიდეს სანიშნულად და გემიანად აკეთებდა.

მასობს გიორგი ინგლისში გაგზავრების წინა დღეებში. აურხებდა გასამგზავრებელ საქმეების გამო თითქმის მას სხვა არაბრისათვის დრო აღარ უნდა მყოფოდა. მაგრამ იგი ამ დღეებშიც ახერხებდა მსახველობით გვიმეტრის კარის წერას. უფილად დაგმოვრებდა სტუდენტებისათვის სახელმძღვანელო ქართულ ენაზე რამდენადვე ვიცოც, რც სახელმძღვანელო მრავალ წლამ ბინადღუ სანიშნულად ითვლებოდა, როგორც მეთოდოლოგიური, აგრეთვე ორიგინალური ტრენინგოლოგი.

უკვე არ შეიძლება არ აღვნიშნოთ, რომ გიორგი იყო ქართული ტექნიკური ლექსიკონის დამუშავების ერთ-ერთი მოთავე და მოამაგე, იგი იყო ქართული ენისარბული ტერმინოლოგიის ფუნდამენტალი.

არ შეიძლება ვილაპარაკოთ გიორგიზე და ერთხელ კიდევ არ აღვნიშნოთ ცნობილი ფაქტი, რომ იგი იყო აღბინაზის ფუნდამენტალი როგორც საპარტიული, აგრეთვე სახელოთ კავშირშიც. ცნობილია, რომ 1928 წელს ლენინგრადში და 1925 წელს იალტაზე პირველი ასკელები გამართილდებულ იქნა მისი ხელმძღვანელობით.

პირთი რაბუნია იმინისი აშხაზი

გიორგი, როგორც ინჟინერი, დიდი თენა და მისი მე აქ არ შეიძლება. არც იმანე შეგირდები, თუ რაოდენ მარტყველად დაიყავა მას სულტორი დისკრტიკა პარაში, 1925 წელს და მიწვევა მათომატორ მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი. მხოლოდ შევახსენებ მეოხვევს, თუ რაოდენ მალე აჩიხია იყო ჩვენს გიორგიზე დახმონელი მეტალურგი აუად იყვენ ხარდანი; გიორგი მასთან კარგა ხან მუშაობდა დონეცის (ყოფილი იუკრეინა) მეტალურგიულ ქარხანაში და ბარდანი მას დიდად აფასებდა, როგორც მეტალურგიის უდიდეს მოღვაწეს.

დონეცის ქარხანაში მუშაობის პერიოდთან მაკავშირებს ერთი, გიორგისათვის დაშასხაობებული შემთხვევა. გიორგი და მათთან ერთად ცნობილი მეტალურგები — ირაკლი ლორთქიფანიძე, ვანო ბებერიძე და სხვანი იუკრეინაში დროს არაერთი შუგ საშუაოს არ გაუბრდენდნ და სხვებთან ამას ურჩიადღენ — მუდამ ახლო ყოფილიყვნენ მუშებთან, ესწავლებინათ მათთვის და ესწავლათ მათგან, გამოქინათ მათ მიმართ მეტე ურჩადღება და გულგობილობა. მუშებზე ამას თავის მხრივ დიდი სიყვარულით და პატივისცემით მასობდენენ.

ერთ დღითი გიორგი მატარებელი იუკრეინაში ქარხანაში საშუალოდ მიეგზავრებოდა, საშუალო ტანსაცმელში გამოწვრილი იგი კუბეში წაწოროლილყო. მოულოდნელად ვაკონში შემოვიდა ერთი ახალგაზრდა უწყველი კაცი, დიდად ბერეკი და ისე ჩაცმული, თითქმის ხალ-მასკარადი მიიღოდა, მას არ მოეწონა გიორგის თანაგზავრობა, არც მისი პოზა და არც საწოლო ტანსაცმელი, უდიდად წაბუტბუტა — „მეგაგონებოთ ახარ შესვლებოთ“, გავიდა და კარბენ მიიკეტა. თუმცა, კუბეში რომ თქვას, გიორგი ისეთი დაშაბი ვუკაცი იყო, საწოლო ტანსაცმელი კი არა, მომეჩინა რომ სცემოდა, არ შეიძლებოდა შემგზავრებისათვის თვადი არ მიგეტყვნა.

შუადღისას, როცა გიორგი უკვე ქარხანაში საქმიანობდა იყო, აცნობეს, რომ მას ქარხანაში საწოლოდ ახალგაზრდა ინჟინერი გამოგზავრებეს. სულ მალე მასთან გამოცხადდა ის უწყველი, რომელმაც მასთან ერთად მეგზავრობა იუკრეინას. როგორც იტყობოდა, მან წესივ იცნო კუბეში წაწოროლილი „მუშა“. ამ მოულოდნელმა შეხედრამ იგი ისე დაშაბა, რომ ენა ჩაუვარდა, აღარ იცოდა

სიკად დაიწყო ლაპარაკი ტყუილად ქარბს არაფერს მოლოდა, მაგრამ საქმისათვის ერთ გიორგი გამოლაპარაკებოდა, რომ უწყველი დამაწყვედა და ენა უნდა ამოიღოდა. გიორგიმ კი თითქმის არაფერი ყოფილიყოს, მისთვის შეეძლო სიბედითი უნობა: „ახლო მიზრდანი, ამბობოთ, ვიანებოც ვეცნასცემელი და ჩაცვით ისე, როგორც ქარხანას შესვლებოთ“. გიორგი საქმეზე დარბაზს მას, ამის შემდეგ ახალგაზრდა ინჟინერი მუდამ დიდად მიღობით იხსენებდა გიორგის ციხილომობილებას და ამას.

შაპანსკნელი დღეები

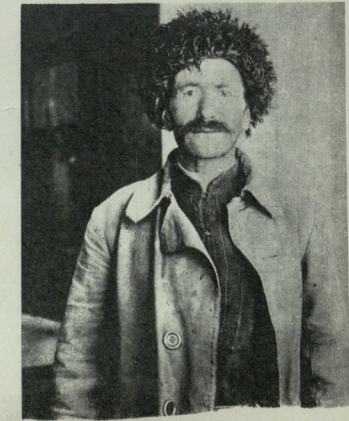
დასასრულ მიზნად გამოვიდა გიორგის კიდევ ერთი შვირდახი ღრსება: ის პირდაპირ მეგობრისათვის იყო დახადებული — იცნობდა მრავალ ჩვენს მოვარჯიშეს არა მარტო უფროსთა შორის, არამედ მეცირეფოვანებსაც, რომლებთანაც მას შეეძლო სანგაძლიავე ეთანასა, როგორც თანატოლებთან. გიორგი მათ იცნობდა არა მარტო ვეპირა და სახელით, არამედ იცოდა უკალოდ მათთვის თავსებებურება, როგორც კარგი, ისევე უარყოფითი. იცოდა მათ საქმიანობა, მისწრაფებანი, ინტერესები. მასობს, ინგლისში ყოფნისას გიორგი ვეგაწვადდა იქნად წერილების მიოლ დატას ცირადლოდდა. უკველი ჩვენგანისათვის მიწერილი წერილი, მისაღმების გარდა, არაერთი მკავდა მეორისას.

გიორგისათვის დამახასიათებელი იყო, თუ შეიძლება ასე ითქვას, პოეტურობა და პოეტის დიდი სიყვარული. მან ზეირანი შეიღერა როგორც ქართველი, ისე რუსული პოეზიის უდიდესი და მხიარული მოსწრებელი და ისეგინება ზოლდ. უკველი რიონის ტბანა და ვანო გაიომადა ვანო საწოლო ფრასს, რომ უკლანა სიცილს იწვევდა, თვითონაც ბევრი ლექსი ჰქონდა დაწერილი.

გიორგი ყოველდღიური მოთხოვნილებების მიმართ მომზებანი და ზოგჯერ გულგრილობის იხსენება. მისთვის თითქმის უცხო იყო უკვლავობა, რასაკენც ვანოდაც ყოველი, ასე ვთქვათ, მკაცრად, ის გულგრილი იყო ყოველდღიური ცხოვრებისათვის მოსახვედელის მიმართ. ეს მისი დამახასიათებელი თვისება მეტად მკაფიოდ გამოთქვა გიორგის დაქირებულ თბილისში ჩამოსვლაში მათსავედლა იაკარი ქაჭალიკვილმა: „გიორგის ტანსაცმელს არ უწინადაო!“

გიორგი მამაკე ქარისკაციყო თავის პოსტზე მოკვდა. 1931 წელს თბილერლის პირველი რიცხვებში დიდუბის ფერმონგანების საცდელი ქარბის ღუმელებთან ავადმყოფი, სიბიზინი მუშაობდა, ირაკლი ლორთქიფანიძისთან ერთად დედნად ფეროშენადნობის წარმოების ტექნოლოგიის საიხიბებს და შესხამათი ცდებდაც ატარებდა. ცუდი აღნიშნული იყო, აქ იგი ხელდასა ვაცდიდა და ორ დღეში გაათავა ფილტვების ანთებამ.

იაკარი ქაჭალიკვილი



მოქალაქე



შობენ, სიბავშვებს ფულს გზავნილებსაც ანდობენ. პირთდეს და, გის შეუძლია იბნე ქვეშ დაქვი ნოს მისი პატრონისა!



ავტომანქანების მომსახურება

აშერის შეერთებულ შტატებში გახლ წელს, წინა წლებთან შედარებით, მოტაცებული ავტომანქანების რიცხვი სუბი პროცენტით გაიზარდა და შეადგინა 915.500 მანქანა. გამტაცებელია 64 პროცენტით მოზარდები არიან.

ამას წინათ უფროდნა „ლუკმა“ გამოკვეთა ამ საქმეში გამოჩინობის სატყდალისტის — 88 წლის მეღვინე კამერონის ინტერვიუ, რომელიც მას ცხდის საჯანში ჩამოართვის.

როგორც გამოიკვეთა, მეღვინე კამერონს თურმე 150 ავტომანქანა ჰქონდა მოტაცებული და გაუფლული. „არ არსებობს ისეთი მანქანა, რომლის მოსარგა მე არ შემიძლია — ამაყად განაცხადა ქურდმა და მაშინვე დაძინდა, — დაატერგებულ პირებს მე შემიძლია, გარკვეულ თანხის საფასურად, სიმარცხვით გაუზიარო ჩემი მდიდარი გამოცდილება“.

ვის უნდა იჯღას ალღისში?

დღეტრიობის (სამერიკის შეერთებულ შტატებში) ზომაიარკის დირექციონებულნი გახდა დამატებით დეკრავებში ოთხი მკველი. რომლებსაც დაეკულით დაიცავნ შეცემები მზავიელების თავდაპყმისაგან. მზავიელთა მკავიეტი და უფლებული დამოკიდებულების გამო, ზომაიარკში ცხოველები სწორად იხიებებიან. ახე, მაგალითად, ავტოსტრეობი ინტეგრირეს ახლად შობილი შვილი მზავიელებსა კებები მოკლეს. იხეი განგებეს ფოლადის წვეტიანი უზები. ჰამპოკტამს, რომელიც თავის უფლებს ეღლიდა, პირში ბურთი ჩასატრეს და დაახრეს.

ზომაიარკის თანამშრომლები უსაუფლოდარ ჩოდი ფტარობენ: იქნენ უკუებში, შეცემების ნაცვლად, ვალებში ზოგიერთი მზავიელები ჩამწველიონ.

სირბამლეში ფისტამლი

ფტრის სახელმწიფოს — ბოტსანის ორ ერთი-მეორისაგან საყმოდ დმწორებულ რაიონს შორის არც სატელეფონო კავშირია და არც ავტოსადი დაღის. მოსახლეობამ ერთმანეთთან დაეკავშირების პრობლემა აღდლობრივი პირობების შესაპამისად გადაჭრა. მათ ვაჭროვნეს სირბამლემა, ყელზე შეებეს საფოსტო ყუთი და შიგ ბარათები, დეტეშები და ამანათები ჩაალაგეს. ფეხმარად ფოსტალიონი მუშეი, ქარსა თუ წვიმისა, — ყოველგვარი დამარცხების გარეშე. სწრაფად მიმოდის ფტრელ მანძილზე.

ღვინოების მუშაუმი პარიზში

პარიზში გაიხსნა ღვინოების მიწისკვეთა მუშეუმი, რომელსაც „იოფე“ ლის კომისის სარდადებში უწოდებენ. 1.6 კილომეტრის სიგრძის ვალდერია, ვებელი XV საუკუნეში, ახლა ღვინოების მუშეუმიისათვის თვალწარმოტაც ფონს წარმოადგენს.

ღვინოების მუშეუმი ამშვენებს საწილისაგან დამზადებული ფტაუბები იმ ადამიანებისა, რომლებმაც ურანგულ ღვინოებს შორის გაუთქვეს სახელი. ესენი არიან ფრანკი მევენახეები და მეღვინეები. — მეცნობრებოდა უფროლად ვლტკაქმცის მუშეუმი შეკრებილია ღვინის წარმოებისათვის საჭირო მზავიებზე საწინააზრებო მუშეუმი, ვემა ქანები, ღვინის სიმაგრის განსარბი მოწოდებლობები, უმჯავები კურამილი, კერძოდ, XVIII საუკუნეში შატოს უმის ქარხნის მიერ დამზადებული ბოთლები და სხვ.

მაგარ მუშეუმი უვლავზე სიინტერესო მონც დღინს ბიბლიოთეკა — აქ შეხვდებით ბორღლოსა და შამპანურის ბოთლებს, რომლებიც შემორჩენილია დღეი XVIII-სა და ნაპოლეონის დროიდან.



გარეკანის პირველ გვერდზე შემოღგვია ფტო რ. თურქიანის.

მთავარი რედაქტორი გ. ნატროშვილი.

სარედაქციო კოლეგია: გ. ბახტაძე, თ. გოგოლაძე (პ/მ, მდივანი), ს. ღურშიშიძე, ლ. კალანდაძე, ვ. კვიციანი, ა. კუსრაშვილი, დ. ნოღია (მხატვარი-რედაქტორი), მ. საკაშვილი, ი. ტაბაღლა, უ. ჭავჭავაძე.



სამ კავ-ნი საამოცხელოება

ტექნიკატორი დ. სეფაშვილი. კორექტორი ტ. თაბორაძე.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პრ. № 42, III სართ. ტელ. — რედაქტორის — 99-54-66, პ/მ, მდივანის — 99-82-69, განყოფილებების — 99-27-42, 99-01-99

რედაქციისა შემოსული მახავები ავტორებს არ უბრუნდებათ.

ფსენი 30 კპა.

გადაცა ახაწეობად 9/IX-71 წ. ხელმოწერილია დახაზებულად 24/IX-71 წ. ვ. ჯ. ზომა 70x108/1, ფოტოკოპირ ნაბეჭდი ფურც. 2, პირბონი ნაბეჭდი ფურცელი 2,8. საფარისცხო-საგამომცემლო თაბაბი 51, ტარავა 51.100. შეკ. № 3186. ექ 02151.

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал „Дроша“ (на грузинском языке) Издательство ЦК КП Грузии

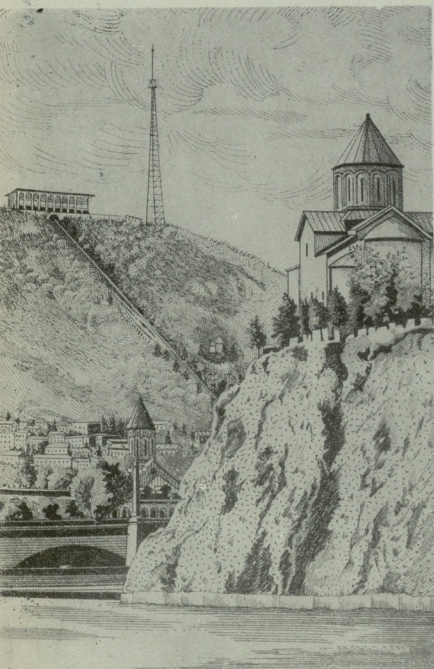
საქ. ტყ. ცკ-ის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14. Типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14.

3. კილაძე

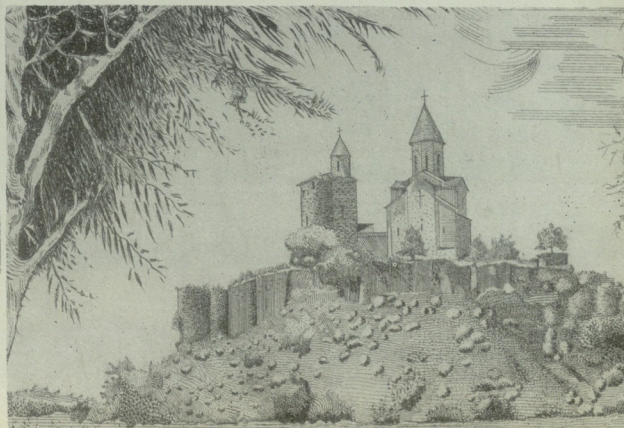
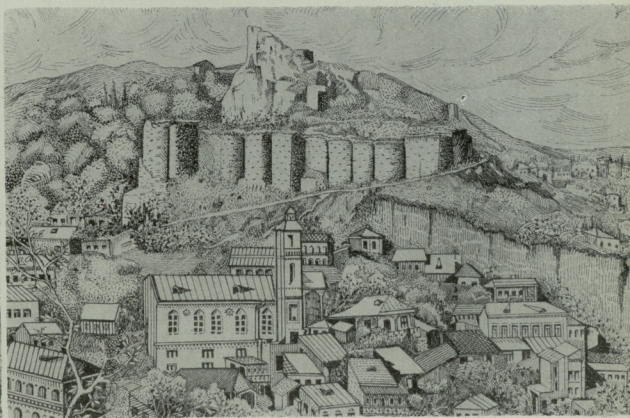


სვეტიცხოველი.

ნარნყალა.



მეტეხი.



გრემი.



ბედნიერი ოჯახი (დეკორატიული პანო). ნახატი ი. ყანდაშვილისა
(საქ. სსრ. ღამსახ. მხატვარი).